Een afstudeeronderzoek naar de eigen inbreng van vluchtelingkinderen

SPREKEN WIJ DEZELFDE TAAL?

Tania Versteeg & Sharon Willemsen

Klas: PED-VH54

Datum: 04-01-2021

‘Spreken wij dezelfde taal?’ *Een afstudeeronderzoek naar de eigen inbreng van vluchtelingkinderen*

(Civil Liberties and Rights, 2016)

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel “Onderzoek & Innovatie” van de opleiding Pedagogiek.

Student:	Sharon Willemsen & Tania Versteeg
Studentnummer:	565661 513534
Opleidingsinstituut:	Pedagogiek voltijd Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Datum:	4 januari 2021
Studieonderdeel:	Onderzoeksopdracht ‘Onderzoek en Innovatie’ jaar 4
Organisatie:	Stichting Nidos
Plaats van uitgave:	Utrecht
Opdrachtgevers:	Marjan Schippers (gedragswetenschapper), Anne Lansberg (beleidsmedewerker), Mirjam van der Velden (beleidsmedewerker) & Frans Bastiaens (projectleider)
Begeleidend onderzoeksdocent:	Eric Siebenheller
Eerste beoordelaar:	Susanne van Capelleveen
Aantal woorden:	14.553 woorden
Omslagfoto:	Civil Liberties and Rights, 2016

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeerrapport "*Spreken wij dezelfde taal?*", dat in opdracht van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen is uitgevoerd. Het betreft het laatste onderdeel van de opleiding Pedagogiek, waarbij de beroepstaak ''Onderzoek en Innovatie'' centraal staat. In dit kader is uitgebreid onderzoek gedaan naar een vraagstuk van pedagogisch belang, met als doel een (innovatieve) bijdrage te leveren ten behoeve van het uitoefenen van het beroep. Het onderzoek is uitgevoerd bij Stichting Nidos, een landelijk werkende organisatie welke zich richt op het ondersteunen en begeleiden van alleenstaande minderjarige vluchtelingen en heeft plaatsgevonden van september 2020 tot januari 2021, onder begeleiding van Anne Lansberg, jeugdbeschermer en beleidsmedewerkster bij Stichting Nidos. In samenwerking met de opdrachtgevers is dieper ingegaan op het vraagstuk hoe de eigen inbreng van het kind een centralere rol kan krijgen in het begeleidingsproces. Vanwege de complexiteit van deze doelgroep is de begeleiding aangepast door de organisatie en wijkt af van de reguliere jeugdzorg. Gedragswetenschappers met expertise en inzichten op dit gebied hebben gewerkt aan het ontwikkelen van modellen en instrumenten die worden gebruikt binnen de organisatie. De vernieuwde methodiek welke onlangs door de organisatie is ontwikkeld, is gebaseerd op 35 jaar ervaring met het begeleiden van asielzoekerskinderen. Tijdens de start van het onderzoek in september is de zogeheten VVV-methodiek enkel ingezet als pilot binnen drie verschillende regio's. Vanwege de maatregelen rondom Covid-19 is de definitieve implementatie vertraagd. Naar verwachting zullen de trainingen van start gaan in januari 2021 en wordt de VVV-methodiek februari 2021 in gebruik genomen.

Veel voorkomende termen in het rapport zijn: kind, pupil, alleenstaande minderjarige vreemdeling/asielzoeker (amv/ama), jongere en jeugdigen. Deze termen worden door elkaar gebruikt, maar verwijzen allen naar (vluchteling)kinderen tussen 0 en 18 jaar. De gegevens in het onderzoek zijn volledig geanonimiseerd. Met betrekking tot de onderzoekers is van belang om te vermelden dat één van hen van september 2019 tot juli 2020 bij de organisatie stage heeft gelopen. Voor de ander geldt dat de organisatie onbekend was tot het moment van onderzoek.

Bij dezen willen wij graag A. Lansberg als eerste bedanken voor de begeleiding en ondersteuning tijdens dit onderzoek. Ook willen we alle respondenten bedanken die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek, met name de co-trainers. Tevens willen we een aantal jeugdbeschermers van regio Amersfoort speciaal bedanken voor de tijd die ze hebben vrijgemaakt voor het

vooronderzoek. Daarnaast willen wij de organisatie bedanken voor alle informatie die ze beschikbaar hebben gesteld en de docenten van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen voor het afgelopen half jaar. Omdat dit ons laatste onderdeel is, willen wij ook alle docenten waar wij de afgelopen jaren les van hebben gehad bedanken. Tot slot willen we onze begeleider Eric Siebenheller bedanken. Wij hebben veel aan zijn begeleidende feedbackgesprekken gehad, waardoor we samen tot een eindproduct zijn gekomen. We zijn trots op het resultaat, dank daarvoor.

Sharon Willemsen en Tania Versteeg
Utrecht, 04 januari 2021

Inhoudsopgave

VOORWOORD ..... **- 2 -**

INHOUDSOPGAVE ..... **- 4 -**

AFKORTINGENLIJST ..... **- 7 -**

TERMINOLOGIE ..... **- 8 -**

SAMENVATTING ..... **- 9 -**

HOOFDSTUK 1 INLEIDING ..... **- 11 -**

1. INLEIDING ..... - 11 -

1.1. Aanleiding ..... *- 11 -*

1.2. Context organisatie ..... *- 11 -*

1.3. Leeswijzer ..... *- 12 -*

HOOFDSTUK 2 PROBLEEMANALYSE ..... **- 13 -**

2. PROBLEEMANALYSE ..... - 13 -

2.1. Analyse van het probleem in de praktijk ..... *- 13 -*

2.1.1. Totstandkoming VVV-methodiek ..... - 13 -

2.1.2. VVV-methodiek ..... - 14 -

2.1.3. Wat is het probleem? ..... - 16 -

2.1.4. Wie heeft het probleem? ..... - 17 -

2.1.5. Wanneer is het een probleem? ..... - 18 -

2.1.6. Waarom is het een probleem? ..... - 19 -

2.1.7. Waar doet het probleem zich voor? ..... - 19 -

2.1.8. Hoe is het probleem ontstaan? ..... - 19 -

2.2. Analyse van het probleem in de literatuur ..... *- 20 -*

2.2.1. Eigen inbreng ..... - 20 -

2.2.2. Stress van vluchtelingen ..... - 21 -

2.2.3. Jeugdbeschermers ..... - 22 -

2.2.4. Wantrouwen ..... - 22 -

2.2.5. Cultuur ..... - 23 -

2.2.6. Nederlandse samenleving ..... - 24 -

2.3. Probleemstelling ..... *- 25 -*

2.3.1. Doelstelling ..... - 25 -

2.3.2. Vraagstelling ..... - 25 -

HOOFDSTUK 3 METHODE VAN ONDERZOEK ..... **- 27 -**

3. METHODE VAN ONDERZOEK ..... - 27 -

3.1. De onderzoeksbenadering ..... *- 27 -*

3.2. Participanten ..... *- 28 -*

3.2.1. Co-trainers, aandachtsfunctionarissen en opdrachtgever ..... - 28 -

3.2.2. Jeugdbeschermers, amv's en externe respondent ..... - 28 -

3.3. Procedure van onderzoek ..... *- 30 -*

3.3.1. Interviews ..... - 30 -

3.3.2. Vragenlijsten ..... - 30 -

3.3.3. Belemmeringen deelvraag 3 ..... - 31 -

3.4. Meetinstrumenten ..... *- 31 -*

3.4.1. Literatuurstudie ..... - 31 -

3.4.2. Diepte-interviews en vragenlijsten ..... - 32 -

3.5. Analyse ..... *- 33 -*

3.5.1. Literatuurstudie ..... - 33 -

3.5.2. Transcripten ..... - 33 -

3.5.3. Coderen ..... - 33 -

3.5.4. Horizontaal vergelijken ..... - 34 -

3.6. Betrouwbaarheid en validiteit ..... *- 34 -*

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN ..... - 36 -

4. RESULTATEN ..... - 36 -

4.1. Deelvraag 1: Wat hebben jeugdbeschermers nodig, naast het (eventuele) praatpapier, om de inbreng van het kind te stimuleren? ..... *- 36 -*

4.1.1. Diepte-interviews ..... - 36 -

4.1.2. Vragenlijsten ..... - 37 -

4.1.3. Samenvatting ..... - 38 -

4.2. Deelvraag 2: Hoe kan de jeugdbeschermer de eigen inbreng van het kind herkenbaar bij het kind in beeld brengen? ..... *- 38 -*

4.2.1. Diepte-interviews ..... - 38 -

4.2.2. Vragenlijsten ..... - 39 -

4.2.3. Samenvatting ..... - 39 -

4.3. Deelvraag 3: Hoe herkent het kind zijn eigen inbreng? ..... *- 40 -*

4.4. Deelvraag 4: Welke instrumenten zijn er binnen en buiten de organisatie om eigen inbreng van kind te stimuleren? ..... *- 40 -*

4.4.1. Europese instrumenten ..... - 40 -

4.4.2. Instrumenten binnen de organisatie ..... - 40 -

4.4.3. Instrumenten buiten de organisatie ..... - 41 -

4.4.4. Aansluiting instrumenten bij organisatie ..... - 42 -

4.4.5. Samenvatting ..... - 43 -

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE, DISCUSSIE EN AANBEVELING ..... - 44 -

5. CONCLUSIE ..... - 44 -

5.1. Conclusie ..... *- 44 -*

5.1.1. Rol van de jeugdbeschermer ..... - 44 -

5.1.2. Cultuursensitief werken ..... - 45 -

5.1.3. Hulpmiddelen ter ondersteuning ..... - 45 -

5.1.4. Eindconclusie ..... - 47 -

5.2. Discussie ..... *- 47 -*

5.2.1. Diversiteit jeugdbeschermers ..... - 47 -

5.2.2. Betrouwbaarheid en validiteit ..... - 48 -

5.2.3. Afbakening en generalisering ..... - 50 -

5.2.4. Relevante bijvangst ..... - 50 -

5.2.5. Nog niet onderzocht en suggesties voor vervolgonderzoek ..... - 51 -

5.3. Aanbevelingen ..... *- 51 -*

5.3.1. Beschikbare kennis delen ..... - 51 -

5.3.2. Samenwerking ..... - 52 -

5.3.3. Vertaling beschikbare instrumenten ..... - 52 -

5.3.4. Respons ..... - 52 -

LITERATUURLIJST ..... - 53 -

BIJLAGEN ..... - 57 -

1. MEETINSTRUMENTEN ..... - 57 -

1.1. Zoek- en selectiestrategie ..... *- 57 -*

1.2. Interviewguide ..... *- 62 -*

1.3. Vragenlijst ..... *- 67 -*

2. CODEERLIJST ..... - 70 -

3. AANVULLINGEN INSTRUMENTEN EN HULPMIDDELEN ..... - 71 -

Afkortingenlijst

Tabel 1. Afkortingenlijst.

AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
AZC	Asielzoekerscentrum
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
KSO	Kleinschalige Opvang
KWV	Kleinschalige Woonvoorziening
OTS	Ondertoezichtstelling
POL	Proces Opvang Locatie
VVV	Veerkracht Versterken van Vluchtelingenkinderen
VWN	Vluchtelingenwerk Nederland

Terminologie

Een **vreemdeling** is iemand die geen Nederlandse Nationaliteit heeft (CBS, 2012).

Een **asielzoeker** is iemand die uit het land van herkomst is gevlucht en internationale bescherming zoekt, maar wiens beroep op vluchtelingenstatus nog niet bepaald is. Deze mensen vragen om bescherming van een ander land. In Nederland beslist de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) of een asielzoeker wordt erkend als vluchteling. In afwachting van een beslissing van de overheid, heeft een asielzoeker het recht om in het land te blijven en mag hij niet onder dwang worden teruggestuurd naar land van herkomst (Humanity House, 2018).

Een **vluchteling** is iemand die het land van herkomst ontvlucht vanwege gegronde vrees voor vervolging, en die van de overheid in het land van herkomst geen bescherming krijgt. Een vluchteling mag niet worden teruggestuurd naar het land van herkomst waar hij of zij vreest voor vervolging, oorlog of geweld. Zij hebben recht op dezelfde behandeling als een burger van het land waar hij of zij asiel heeft gekregen. Vluchtelingen moeten dus toegang krijgen tot huisvesting, onderwijs en werk (Stichting vluchteling, 2018).

Een **migrant** verlaat op vrijwillige basis een veilig land, vaak in de hoop op een beter leven. Een vluchteling verlaat huis en haard niet vrijwillig, terwijl een migrant hier vaak wel een keus in heeft. Daarnaast mogen landen migranten die zonder geldige papieren aankomen terugsturen (Humanity House, 2018).

Een **alleenstaande minderjarige vreemdeling** is iemand die jonger is dan achttien jaar, die niet in zijn eigen land is en gescheiden is (geraakt) van beide ouders of voogd. Deze kinderen kunnen asielzoeker, vluchteling of migrant zijn (UNHCR, 2020).

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd bij de organisatie 'Stichting Nidos', een landelijk werkende en onafhankelijk gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv), met of zonder status, die door de kinderrechter onder voogdij zijn gesteld. Onder de vluchtelingen en vreemdelingen bevindt zich een kwetsbare groep: de alleenstaande kinderen, welke zonder ouders en/of begeleiders zijn gevlucht uit het land van herkomst.

De onderzoekers zijn door de opdrachtgever gevraagd om onderzoek te doen naar mate van eigen inbreng van het kind bij het gebruik van de VVV-methodiek. Het begrip ''eigen inbreng'' is een term welke specifiek binnen Nidos wordt gebruikt, maar overeenkomt met de begrippen zelfregie, zelfbeschikking en/of autonomie binnen de reguliere jeugdzorg. Nidos gebruikt voor deze begrippen de overkoepelende term ''agency''. De praktijk- en literatuuranalyse in het vooronderzoek maakt duidelijk dat de eigen inbreng niet alleen voor amv's, maar voor Nederlandse jeugdigen in het algemeen van belang is. Specifiek voor amv's geldt echter dat de mate van eigen inbreng tijdens het begeleidingsproces sterk afhankelijk is van diverse factoren, zoals veiligheid en het contact met diens jeugdbeschermer. Voor amv's is het hebben van agency erg belangrijk, omdat dit de veerkracht vergroot. Hierbij is het herkennen van eigen inbreng een belangrijk element. Om de amv's zo goed mogelijk te beschermen en te begeleiden is het belangrijk dat jeugdbeschermers cultuursensitief werken.

Deze uitkomsten hebben geleid tot een kwalitatief onderzoek naar het stimuleren van de eigen inbreng van het kind en manieren om dit zo herkenbaar mogelijk voor het kind zelf in beeld te brengen. Met het oog op diverse belemmerende factoren die van invloed kunnen zijn op de eigen inbreng van het kind, geven de onderzoekers in dit rapport antwoord op de hoofdvraag: *'Hoe kan de eigen inbreng van het kind een centralere rol krijgen in het begeleidingsproces?'*

Aan de hand van een literatuurstudie, interviews en vragenlijsten komen de onderzoekers tot de conclusie dat jeugdbeschermers zélf een belangrijke schakel zijn om de eigen inbreng van het kind een centralere rol te geven. Diverse belemmerende factoren en de noodzaak om cultuursensitief te werken maakt echter dat zij zwaarder belast worden in hun functie. Het faciliteren van extra ondersteuning komt de eigen inbreng van het kind volgens de onderzoekers dan ook ten goede. Wat hiertoe het meest werkzaam is, is vanwege de heersende diversiteit onder zowel jeugdbeschermers als amv's en diens situaties echter niet concreet vast te stellen. Visies, meningen en behoeften van jeugdbeschermers zelf lopen uiteen en die van het

kind zelf zijn helaas niet meegenomen in het onderzoek. Desondanks hebben de onderzoekers getracht om de manieren te vinden welke de jeugdbeschermers zo goed mogelijk kunnen ondersteunen en daarmee bijdrage te leveren aan organisatieontwikkeling.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1. Inleiding

Dit afstudeeronderzoek is uitgevoerd bij 'Stichting Nidos' (hierna Nidos). Nidos is een landelijk werkende gezinsvoogdijinstelling voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen. De aanleiding van dit onderzoek en de vraag vanuit de opdrachtgevers wordt in dit hoofdstuk beschreven (1.1). Daarna zal de context van de organisatie geschetst worden (1.2) om vervolgens het hoofdstuk af te sluiten met een leeswijzer (1.3).

1.1. Aanleiding

De aanleiding van dit onderzoek is de wens van Nidos om bijdragen te leveren aan organisatieontwikkeling. De organisatie heeft een vernieuwde methodiek (VVV-methodiek) ontwikkeld en de opdrachtgevers willen dat er onderzocht wordt of deze methodiek in de praktijk het effect heeft dat ze beogen. In VVV-methodiek staat het belang van het kind wederom voorop, maar is er meer concrete aandacht voor het contact met het kind en zijn familie. Daarnaast tracht de organisatie de veerkracht, autonomie én het ervaren van invloed, ofwel 'a sense of agency' over het eigen leven, te versterken (Schippers et al., 2019). De VVV-methodiek zal inhoudelijk worden toegelicht in hoofdstuk 2. *Probleemanalyse*. Op verzoek van de opdrachtgever wordt in dit onderzoek specifiek gekeken naar de inbreng van de jeugdige en in welke mate dit naar voren komt bij het gebruik van de VVV-methodiek.

1.2. Context organisatie

Nidos is als onafhankelijke gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming, verantwoordelijk voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv), met of zonder status, die door de kinderrechter onder voogdij zijn gesteld. Naast de taak om de belangen te behartigen van het kind, is op basis van de wet de formele taak van de organisatie om een gezonde ontwikkeling van het kind te bevorderen en ervoor te zorgen dat deze met achttien jaar zelfredzaam is (Nidos, 2018). De begeleiding is gericht op het verblijfsperspectief en ondersteunt vluchtelingenkinderen en -gezinnen om hun eigen leven (weer) ter hand te nemen, in Nederland, in het land van herkomst of elders (Schippers, 2017).

Onder de vluchtelingen en vreemdelingen bevindt zich een kwetsbare groep: alleenstaande kinderen vanaf nul tot (in ieder geval) achttien jaar. De kinderen zijn zonder hun ouders gevlucht uit het land van herkomst en hebben bij aankomst in Nederland dus geen volwassene

bij zich die het ouderlijk gezag over hen heeft. Zij moeten hun weg zien te vinden in een onbekend land, na oorlog, armoede, traumatische ervaringen, verlies, onzekerheid en ontworteling (Schippers, 2017). Vertrek uit eigen land is voor iedere amv'er ingrijpend. Ze komen uit een andere cultuur, hebben een eigen verhaal en een eigen wil en drijfveer. Dit alles maakt hen kwetsbaar, wat vraagt om een begeleiding vanuit respect, veiligheid en bescherming (Spinder, van Hout & Hesser, 2010).

De voogdijtaak voor amv's wordt uitgevoerd door professionals die, met respect voor de eigen culturele achtergrond van de jongere, vanuit betrokkenheid en met specifieke deskundigheid de individuele jongere centraal stelt (Nidos, 2018). Nidos begeleidt de amv tot ze achttien zijn, daarna zijn ze volgens de Nederlandse wet volwassen (NJi, 2018). Ondersteuning door professionals richt zich onder andere op het nemen van belangrijke beslissingen op gebied van wonen, onderwijs en de asielprocedure. Als voogd is Nidos wettelijk verantwoordelijke en vertegenwoordiger van het kind. Een voogd heeft echter geen invloed op beslissingen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) (Nidos, 2018). De IND behandelt aanvragen van mensen die in Nederland willen verblijven of Nederlander willen worden (Rijksoverheid, 2020).

1.3. Leeswijzer

Hoofdstuk twee start met een analyse vanuit de praktijk en de literatuur om vervolgens de probleemstelling te beschrijven. In de probleemstelling wordt het doel van het onderzoek, de onderzoeksvraag en aanvullende deelvragen geïntroduceerd. Het derde hoofdstuk bevat de methode van het onderzoek. Hierin wordt beschreven welke verantwoording is afgelegd tot het komen van een onderzoeksmethode. In hoofdstuk vier worden de resultaten van het onderzoek beschreven en besproken. In het daaropvolgende hoofdstuk, hoofdstuk vijf, worden deze resultaten verwerkt tot een conclusie en wordt de onderzoeksvraag beantwoord. Tevens wordt in dit hoofdstuk de discussie beschreven en worden tot slot de aanbevelingen voor de organisatie aangekaart.

Hoofdstuk 2 Probleemanalyse

2. Probleemanalyse

In dit hoofdstuk wordt een analyse van het vraagstuk in de praktijk (2.1) en de literatuur (2.2) gemaakt. Op basis van deze analyse wordt vervolgens een probleemstelling voor het praktijk onderzoek geformuleerd (2.3).

2.1. Analyse van het probleem in de praktijk

Het vraagstuk van het onderzoek is aan de hand van de 5xW+H methode geanalyseerd. Deze methode is een hulpmiddel voor probleemverkenning en probleemdiagnose, en wordt gebruikt om de situatie en het onderwerp inzichtelijk te maken en richting te geven aan het onderzoek (van der Donk & van Lanen, 2012). Om de richting van het onderzoek te bepalen, hebben de onderzoekers gesprekken gevoerd met de opdrachtgevers. Op nadrukkelijk advies van de opdrachtgever A. Lansberg is het boek '*Veerkracht versterken van vluchtelingenkinderen' (2019)* van M. Schippers, F. Bastiaens en T. Verstegen zorgvuldig bestudeerd. Het boek is een weergave van Nidos' vernieuwde methodiek voor interculturele jeugdbescherming en is in eigen beheer ontwikkeld. Behalve inhoudelijke ontwikkelingen met betrekking tot ondersteuning aan amv's, worden ook de drie vernieuwde digitale instrumenten beschreven: de eigen inbreng van het kind (praatpapier), een professionele analyse van de veerkracht van het kind en een doorlopend plan. Deze instrumenten werden in 2019 door drie pilotregio's getest, waaronder door regio Amersfoort. Jeugdbeschermers uit deze regio zijn door de onderzoekers, na schriftelijke toestemming, in persoonlijke gesprekken bevraagd. Om de betrouwbaarheid van deze gesprekken te waarborgen, hebben de onderzoekers de uitkomsten van deze gesprekken door de bevraagden laten controleren. Op deze manier zijn de onderzoekers nagegaan of zij de uitkomsten juist hebben geïnterpreteerd.

2.1.1. Totstandkoming VVV-methodiek

Op zoek naar de best mogelijke invulling van jeugdbescherming voor vluchtelingenkinderen en, in geval van ondertoezichtstelling (OTS) diens gezinnen, innoveert Nidos voortdurend (Schippers et al., 2019). Deze innovatie vindt plaats in de praktijk; in basisteams waar jeugdbeschermers hun casussen bespreken. En in samenspraak met de afdeling gedragswetenschappers, welke de kennis en expertise van de jeugdbeschermers aanvullen en uitbreiden. Ervaringen en uitkomsten worden door Nidos vergeleken met relevant onderzoek en literatuur, maar ook met ervaringen elders in Europa, aldus Schipper et al. (2019). Onder leiding van de

gedragswetenschappers is de begeleidingsmethodiek zodoende in de praktijk geëvolueerd. Omwille van een laagdrempelige en eenduidige toepassing binnen Nidos, ontstond de noodzaak de methodiek te herschrijven. In de afgelopen jaren ontwikkelde Nidos al eerder twee methodieken voor voogdij en ondertoezichtstelling. Beide zijn in de VVV-methodiek bijeengebracht, vanuit het inzicht dat zowel alleenstaande jongeren als onder toezicht gestelde (OTS) jongeren baat hebben bij één en dezelfde aanpak (Schippers et al., 2019).

2.1.2. VVV-methodiek

Schippers et al. (2019) beschrijven dat er, aansluitend op lessen uit het verleden, in de VVV-methodiek meer aandacht is voor het versterken van veerkracht en autonomie van de jeugdigen, net als voor het belang van contact met de jeugdige en diens familie. De drie pijlers van de VVV-methodiek zijn: 1) cultuursensitief werken, 2) bescherming bieden en 3) veerkracht en autonomie bevorderen. Het uitgangspunt hierbij is contact, dat nodig is om de veiligheid en de ontwikkeling van de jeugdige goed in beeld te kunnen brengen. Om dit contact te bevorderen en zowel de jeugdige als diens familienetwerk meer inbreng te geven, is een instrument ontwikkeld: het praatpapier. Hiermee worden de krachten, zorgen, het netwerk en de doelen van de jeugdige in kaart gebracht (Schippers et al., 2019, p. 21). Behalve dat het praatpapier contact kan bevorderen en de eigen inbreng kan stimuleren, is deze ook bedoeld om de eigen inbreng van amv's herkenbaar voor hen in beeld te brengen (persoonlijke communicatie, 2020). Volgens de opdrachtgever is het belangrijk dat wat het kind inbrengt letterlijk wordt weergegeven, in plaats van dat jeugdbeschermers hun eigen bewoording hiervoor gebruiken. Deze doelgroep is er namelijk aan gewend dat er in land van herkomst voor hen wordt gesproken en wat zij vertellen door anderen wordt vervormd. Een mogelijk gevolg hiervan is dat de eigen inbreng van jeugdigen uiteindelijk niet meer herkenbaar voor henzelf is in het begeleidingsplan, aldus de opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 2020).
In hoofdstuk 2, subparagraaf 2.2.4. *Wantrouwen* wordt dit nader toegelicht. Begeleiding van amv's is gebaseerd op drie fases, welke samenhangen met het proces van vluchten, aankomen, herstellen, ontwikkelen en zelfstandig verder gaan. De fases zijn als volgt: de verkenningsfase, de ontwikkelingsfase en de zelfredzaamheidsfase. Het praatpapier kan in alle fasen gebruikt worden en is gebaseerd op het framework uit de oplossingsgerichte methode 'Signs of Safety', aldus Schippers et al. (2019). 'Signs of Safety' is een oplossingsgerichte benadering, gericht op het creëren van veiligheid voor jeugdigen in situaties waar sprake is van (een vermoeden) van kindermishandeling. Het hoofddoel van 'Signs of Safety' is het creëren van een veilige (opvoed)situatie voor het kind, waarbij duidelijk wordt welk concreet gedrag nodig is om het kind te beschermen tegen dreigend gevaar (Movisie, 2017).

Naast het praatpapier gebruikt de organisatie een tweede instrument, namelijk het analysemodel. Nidos gebruikt het analysemodel om de ontwikkeling van de amv in beeld te krijgen. Dit doen zij aan de hand van een 4-stappenmodel, dat overeenkomt met de Deltamethode (NJI, 2019) voor gezinsvoogdij ter ondersteuning in het proces van informatievergaring naar het stellen van werkdoelen. In de VVV-methodiek heeft Nidos dit model echter gewijzigd naar een 5-stappenmodel, door stap 0 (veiligheid en contact) aan het bestaande model toe te voegen. Uit ervaring is gebleken dat stap 0 een belangrijke voorwaarde is om de analyse uit te kunnen voeren (persoonlijke communicatie, 2020). Figuur 1 is een weergave van het 5-stappenmodel van Nidos.

(Figuur 1. 5-stappenmodel. Overgenomen uit *Veerkracht Versterken van Vluchtelingenkinderen* door Schippers et. al, 2019, Utrecht: Nidos.)

Het analysemodel is het taxatieinstrument van jeugdbeschermers binnen Nidos en is gebaseerd op het veerkrachtmodel van de Jonghe et al. (1997), genaamd SSKK (stress, steun, kracht en kwetsbaarheid). Het is als een groeimodel, beschrijven Schippers et al. (2019), waarbij jeugdbeschermers steeds meer inzicht krijgen in de situatie en daardoor steeds gerichter kunnen ondersteunen. Dit resulteert in een doorlopend plan, dat regelmatig wordt geëvalueerd. Doelen van zowel het kind en/of het gezin worden door de jeugdbeschermer uitgewerkt in een begeleidingsplan, het derde ontworpen instrument. Deze wordt, voor zover dat haalbaar is, samen met hen opgesteld. In de VVV-methodiek blijken evaluaties van de analyse en het doorlopende plan een terugkerend onderdeel te zijn. In het boek over de VVV-methodiek wijzen Schippers et al. (2019) op het belang om in iedere fase de relatie tussen het kind en de jeugdbeschermer te toetsen. Deze toetsing is standaard opgenomen in het plan en vindt minimaal één keer per jaar plaats. Mogelijk is het kind en/of ouders op enig moment gebaat bij een jeugdbeschermer met andere kenmerken en/of kwaliteiten, waardoor accenten verlegd kunnen worden of de begeleiding beter aansluit. 'Agency' (ook wel invloed) van het kind op de begeleiding wordt op deze manier gestimuleerd en de relatie wordt bekrachtigd, aldus Schippers et al., (2019, p. 73).

2.1.3. Wat is het probleem?

In een intern document (Nidos, 2020) beschrijft de organisatie dat er in de VVV-methodiek nadrukkelijk meer aandacht is voor de eigen inbreng van de jeugdige en het gezin, en voor goed contact tussen de jeugdige en de jeugdbeschermer. De invloed van de jeugdige op de begeleiding zou hiermee toenemen. Bovendien sluit de methodiek volgens de organisatie goed aan in samenwerking met haar partners. Op termijn wilt Nidos graag naar één plan voor elke jeugdige, waarin samenwerkingspartners ook hun eventuele zorgen, doelen en acties kunnen formuleren, bij voorkeur op basis van dezelfde analyse. De VVV-methodiek moet echter nog geïmplementeerd worden en de organisatie trekt hier komend jaar voor uit, zo is te lezen in een intern document (Nidos, 2020). Voormalig amv's hebben feedback gegeven op de VVV-methodiek. Zij vinden het positief dat Nidos zich meer wil richten op de krachten van het kind en hun ambities serieus wil nemen. Ook inspraak met betrekking tot de relatie met diens voogd werd als een positieve ontwikkeling door hen benoemd (Nidos, 2020). A. Lansberg, opdrachtgever maar ook jeugdbeschermer en beleidsmedewerkster (hierna opdrachtgever), geeft aansluitend hierop aan dat voormalig amv's hebben aangegeven het belangrijk te vinden dat jeugdbeschermers meer naar hen luisteren en hen serieus nemen (persoonlijke communicatie, 2020).

Uit gesprekken die met jeugdbeschermers uit een van de pilotregio's zijn gevoerd, komt het volgende naar voren: de eigen inbreng van jongere komt tot nu toe in beperkte mate aan bod aan de hand van de instrumenten uit de VVV-methodiek. Daarnaast geven jeugdbeschermers aan dat het contact met de jeugdige de basis is, en zelfs een voorwaarde, om de eigen inbreng van de jeugdige te kunnen stimuleren. Dit contact kan echter door verschillende factoren belemmerd worden. Uit persoonlijke communicatie (2020) met jeugdbeschermers is tevens gebleken dat het praatpapier (mogelijk) op geforceerde wijze voor contact zorgt en daardoor zijn doel voorbij kan schieten. Als het op het verkeerde moment wordt ingezet, komt de eigen inbreng van de jeugdige juist niet aan bod. Vooral jongeren die pas net in Nederland zijn aangekomen blijken nog geen behoeften te hebben om na te denken over persoonlijke doelen, zij zitten vooral nog in een overlevingsmodus (persoonlijke communicatie, 2020). Uit persoonlijke communicatie (2020) met de opdrachtgever is echter naar voren gekomen dat het praatpapier niet per definitie op deze 'geforceerde wijze' hoeft te worden ingezet. Want ook wanneer blijkt dat amv's er nog niet aan toe zijn om aan persoonlijke doelen te werken, en de eigen inbreng dus nog niet gerealiseerd kan worden, is dat waardevolle informatie voor het begeleidingsproces (persoonlijke communicatie, 2020). Kortom, het probleem is dat verschillende factoren van invloed zijn op de eigen inbreng van de jeugdigen tijdens het begeleidingsproces.

2.1.4. Wie heeft het probleem?

2.1.4.1. Vluchtelingen

De voornaamste betrokkenen in dit onderzoek zijn de vluchtelingen van nul tot achttien jaar, welke onder voogdij of OTS van Nidos komen te staan. Dit zijn met name amv's uit onveilige en onrustige landen, maar ook jeugdigen die samen met hun ouders zijn gevlucht en waarbij de opvoedingssituatie (vaak tijdelijk) onveilig is. Schippers (2017) beschrijft dat alleenstaande jeugdigen een zeer kwetsbare groep zijn onder vluchtelingen. Ze zijn zonder hun ouders gevlucht uit het land van herkomst, al worden zij soms begeleid door een familielid zoals een oom of volwassen broer. Tijdens hun vlucht en latere verblijf in Europa is er geen volwassene welke het ouderlijk gezag over hen heeft en dus wettelijk verantwoordelijk voor hen is (Schippers, 2017).

2.1.4.2. Jeugdbeschermers

Een tweede groep betrokkenen zijn de jeugdbeschermers. Jeugdbeschermers van Nidos zijn als professional verantwoordelijk voor het begeleiden van alleenstaande minderjarige vluchtelingen en asielzoekers. De begeleiding richt zich op het creëren van de juiste voorwaarden met betrekking tot opvang, opvoeding en ontwikkeling van de jeugdigen en hun functioneren in Nederland of het land van herkomst. In hoofdstuk 2, subparagraaf *2.2.3. Jeugdbeschermers*, worden de taken van jeugdbeschermers en de kenmerken van goede begeleiding verder toegelicht. Uit gesprekken met de jeugdbeschermers uit de regio Amersfoort is gebleken dat zij over voldoende vaardigheden beschikken om contact met de jongeren te maken. Zij geven echter wel aan dat te weinig tijd hierbij een belemmerende factor is (persoonlijke communicatie, 2020). Oorzaken die jeugdbeschermers hiertoe benoemen zijn het hoge aantal casussen (caseload), wisseling van jeugdigen en administratieve handelingen. Hierdoor kan de eigen inbreng van de amv's soms onvoldoende gewaarborgd worden (persoonlijke communicatie, 2020).

2.1.4.3. Familie in land van herkomst

Tot slot wordt de familie van amv's in het land van herkomst of elders als betrokkene meegenomen in dit onderzoek. Kinderen die zonder ouders zijn gevlucht uit het land van herkomst kunnen door hun ouders naar Europa zijn gestuurd, met als doel latere gezinshereniging met ouders, broertjes en zusjes. Daarnaast zijn er ook kinderen welke impulsief zijn gevlucht vanwege een onveilige situatie in het land van herkomst en waarvan ouders het niet eens zijn met de vlucht. Wat zich er voorafgaand ook heeft afgespeeld, volgens Schippers et al. (2019) is contact met de ouders in het land van herkomst voor veel kinderen zeer belangrijk. Zonder

contact met de familie is het bovendien niet mogelijk om hun inbreng te verkrijgen. Van jeugdbeschermers wordt dan ook verwacht dat zij zo snel mogelijk in contact proberen te komen met het familienetwerk. Jeugdbeschermers geven aan dat amv's regelmatig het doel gezinshereniging inbrengen (persoonlijke communicatie, 2020). Amv's leven namelijk vaak in groot familieverband. Ouders, broertjes, zusjes, grootouders, ooms, tantes, neefjes, nichtjes, achterneefjes- en nichtjes; men leeft samen en zorgt voor elkaar. Deze kinderen worden gezamenlijk opgevoed in hechte gemeenschappen. De familie van amv's zijn dan ook belangrijke betrokkenen waarvan het belang van contact niet onderschat dient te worden, aldus Schippers et al. (2019).

2.1.5. Wanneer is het een probleem?

Uit de persoonlijke gesprekken (2020) met jeugdbeschermers uit de pilotregio Amersfoort is gebleken dat er verschillende factoren zijn die het verkrijgen van eigen inbreng - en daarmee de begeleiding - in de weg kunnen staan. Contact en veiligheid zijn daar voorbeelden van. Wanneer goed contact maken (nog) niet mogelijk is, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de veiligheid en het welzijn van de jeugdige. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat er tijdens de verkenningsfase géén signalen van onveiligheid door de jeugdbeschermer zijn vastgesteld, terwijl de situatie achteraf wel degelijk onveilig bleek te zijn (persoonlijke communicatie, 2020). Antwoorden die door amv's worden gegeven blijken niet altijd betrouwbaar te zijn. Aansluitend hierop geven jeugdbeschermers aan dat zij soms het idee krijgen dat amv's sociaal wenselijke antwoorden geven, terwijl zij niet precies lijken te weten wat er nu eigenlijk van hen wordt verwacht (persoonlijke communicatie, 2020). Wanneer jeugdbeschermers naar hun inziens voldoende uitleg aan amv's hebben gegeven over bijvoorbeeld hun functie en werkzaamheden, lijken amv's niet altijd te begrijpen dat de jeugdbeschermers er specifiek zijn om hen te ondersteunen. Amv's zijn dan bijvoorbeeld nog een tijdje in de veronderstelling dat de jeugdbeschermer ook degene is die hen van een verblijfsvergunning zal gaan voorzien (persoonlijke communicatie, 2020). Jeugdbeschermers geven aan dat het dus lastig is om signalen van onveiligheid op te vangen als er nog geen sprake is van een vertrouwensband tussen hen en de jeugdige (persoonlijke communicatie, 2020). Dit wordt door Schippers et al. (2019) bevestigd: zij geven aan dat het daadwerkelijke verhaal van vluchtelingen vaak pas na afloop van de asielprocedure met de begeleider wordt gedeeld (Schippers et al., 2019). In onveilige situaties ligt de prioriteit niet bij de eigen inbreng van de jeugdige, maar bij de bescherming en veiligheid van deze, aldus jeugdbeschermers (persoonlijke communicatie, 2020).

2.1.6. Waarom is het een probleem?

Wanneer jeugdigen geen gevoel van eigen inbreng ervaren in begeleiding, kan dit een nadelig effect hebben op de motivatie van de jeugdige. Uit de literatuur is gebleken dat er verschillende theorieën zijn met betrekking tot motivatie. Dit onderwerp zal in hoofdstuk 2, subparagraaf *2.2.1. Eigen inbreng* verder worden toegelicht. Behalve dat het ontbreken van eigen inbreng van invloed kan zijn op de motivatie van jeugdigen, kan dit ook voor Nidos' jeugdbeschermers lastig zijn. Schippers et al. (2019) beschrijven dat autonomie een belangrijk aspect is van agency. Autonomie verwijst onder andere naar zelfbeschikking. Zelfbeschikking, is in een collectivistische grootfamilie cultuur niet een doel van de opvoeding op zich, zoals dat in onze westerse, individualistische cultuur wel het geval is. Doordat culturen sterk van elkaar kunnen verschillen, kan dit leiden tot onbegrip over gedrag en beleving, aldus Schippers et al. (2019).

2.1.7. Waar doet het probleem zich voor?

De begeleiding van amv's volstrekt zich aan de hand van verschillende fases: de verkenningsfase, de ontwikkelingsfase en de zelfredzaamheidsfase. De eigen inbreng van de jeugdige is in iedere fase van belang, omdat dit van invloed is op het verloop van de begeleiding en het plan dat hieruit voortkomt. Jeugdbeschermers benoemen daarnaast dat het leven van amv's, vooral in de verkenningsfase en de ontwikkelingsfase, aan veel veranderingen onderhevig is. Voorbeelden hiervan zijn wisseling van school, uitspraken van het IND of overplaatsing naar een andere regio. Het is dan ook goed om als jeugdbeschermer constant na te gaan of de doelen en wensen van de jeugdige bij iedere verandering nog hetzelfde zijn (persoonlijke communicatie, 2020). Echter, wordt door jeugdbeschermers ook benoemd dat in de verkenningsfase de prioriteit soms heel ergens anders ligt. Jeugdigen die pas in Nederland zijn aangekomen, zitten vaak nog in een overlevingsstand. In deze situatie ligt de focus niet op de doelen van de jeugdige, maar op rust en de kans om bij te komen, aldus jeugdbeschermers (persoonlijke communicatie, 2020). Ook Schippers et al. (2019) benoemen het belang van rust in de eerste periode na aankomst in Nederland. In hoofdstuk 2, paragraaf *2.2.2. Stress van vluchtelingen* zal dit verder worden toegelicht.

2.1.8. Hoe is het probleem ontstaan?

Uit persoonlijke communicatie (2020) is gebleken dat er binnen de organisatie twee groepen jongeren zijn welke zich regelmatig uitspreken over de begeleiding door Nidos: de 'Trusted Juniors' en de 'Connected Youngsters'. De 'Trusted Juniors' betreft een groep pupillen die momenteel bij Nidos onder voogdij staan, met of zonder verblijfsvergunning, en welke gevraagd en ongevraagd feedback geven aan de organisatie. De 'Connected Youngster' betreft

een groep voormalige amv's, inmiddels met verblijfsvergunning, welke regelmatig onderling met elkaar in contact zijn om elkaar te ondersteunen. Ook deze groep geeft feedback aan de organisatie over hetgeen zij destijds in hun begeleiding hebben gemist. Uit deze feedback is de wens van pupillen om meer gehoord te worden naar voren gekomen. Zo bleek dat zij bijvoorbeeld soms een jeugdbeschermer hebben gehad waar zij geen goede klik mee hadden, maar dat dit nooit ter sprake is gekomen. Eigen inbreng blijkt dus ook voor de jeugdigen een belangrijk onderwerp te zijn. Dit, in combinatie met de ontwikkelingen in de reguliere jeugdzorg waarin eigen regie en inspraak van de jongeren steeds meer wordt aangemoedigd, heeft ertoe geleid dat Nidos zich meer is gaan richten op de eigen inbreng van jongeren tijdens het begeleidingsproces (persoonlijke communicatie, 2020).

2.2. Analyse van het probleem in de literatuur

In de praktijkanalyse wordt vastgesteld dat de eigen inbreng van het kind en de herkenbaarheid hiervan afhankelijk is van verschillende factoren. Om de complexiteit van het probleem inzichtelijk te maken, wordt in dit hoofdstuk het probleem aan de hand van literatuur verder toegelicht op micro-, meso- en macroniveau.

2.2.1. Eigen inbreng

In hoofdstuk 2, subparagraaf *2.1.6. Waarom is het een probleem,* worden de begrippen agency, autonomie, eigen inbreng en zelfbeschikking door de onderzoekers met elkaar in verband gebracht. Dit blijkt ook in de literatuur gebruikelijk te zijn. Schippers (2017) beschrijft bijvoorbeeld dat agency een vorm van persoonlijke kracht en autonomie is, waarbij autonomie staat voor onder andere zelfbeschikking. Over zelfbeschikking geeft Movisie (2013) aan dat het wettelijk is vastgelegd: iedereen heeft het recht om aan het roer van zijn eigen leven te staan. Sinds de komst van de Jeugdwet in 2015 ligt de nadruk voor jeugdhulpverleners op het zoveel mogelijk aansluiten op de situatie en op de behoeften en eigen krachten van de jeugdige en/of diens ouders of verzorgers (Nederlands Jeugdinstituut, 2015). De begrippen zelfregie, eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid zijn kernbegrippen in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en worden volgens Movisie (2013) in de praktijk in verschillende betekenissen gebruikt. Wat betreft zelfregie gaat het om zelf beslissen over het leven en bij eventuele ondersteuning daarbinnen: het gaat om zelf bepalen, niet om zelf doen, aldus Movisie (2013). Dit sluit aan bij de beschrijving van Vervliet & Derluyn (2013) waar Schippers et al. (2019) naar verwijzen in het boek van de VVV-methodiek. Bij 'Agency' wordt er

onderscheid gemaakt tussen het daadwerkelijk 'uitoefenen van agency' (de actie) en het 'gevoel van agency' (de mate waarin men het gevoel heeft in staat te zijn om agency uit te oefenen), aldus Schippers et al. (2019).

Uit de literatuur blijkt dat agency, eigenaarschap, eigen inbreng, zelfregie, invloed, autonomie of zelfbeschikking een belangrijk gegeven is bij ondersteuning. Wijnja et al. (2020) benoemen het perspectief van cliënten zelf als onmisbare bron voor goed vakmanschap. Dit kan worden gekoppeld aan de zelfdeterminatie theorie van Deci & Ryan (Wij-leren.nl, z.d.). Binnen deze theorie wordt allereerst onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Wanneer motivatie van binnenuit komt, is er sprake van intrinsieke motivatie. In geval van extrinsieke motivatie zorgen externe prikkels voor motivatie. Intrinsieke motivatie kan volgens Deci & Ryan verhoogd worden als men weet in te spelen op drie psychologische basisbehoeften: autonomie, gevoel van competentie en sociale verbondenheid (relatie). Autonomie betreft in deze de vrijheid om iets naar eigen inzicht te kunnen uitvoeren en invloed hebben op hetgeen hij of zij doet (Wij-leren.nl, z.d.). Met oog op de zelfdeterminatietheorie werd het ontbreken van agency bij amv's in hoofdstuk 2, subparagraaf *2.1.6. Waarom is het een probleem* daarom als een (mogelijk) probleem aangekaart.

''*Realiseer je altijd dat het over mijn leven gaat. Het is jouw werk maar keuzes die jij nu maakt, kunnen de rest van mijn leven beïnvloeden"* (Wijnja et al., 2020).

2.2.2. Stress van vluchtelingen

In hoofdstuk 2, subparagraaf 2.1.7. *Waar doet het probleem zich voor* wordt beschreven dat in sommige gevallen de prioriteit niet direct bij de eigen inbreng, maar bij de veiligheid en bescherming van de jeugdigen ligt. Volgens Schippers (2017) is de beginfase in Nederland voor alleenstaande gevluchte kinderen een periode vol stress en onzekerheid over de asiel- en gezinsherenigingsprocedure. Doorgaans is er sprake van gemis van familie, onrust, verwarring en angst over het nieuwe land. Veiligheid is een belangrijke factor om stress- en traumagerelateerde klachten als gevolg van vluchten en de onzekerheid die dit met zich meebrengt te verminderen, aldus Schippers (2017).

Schippers et al. (2019) beschrijven daarnaast dat ontworteling, een onzeker toekomstperspectief, gemis van en zorgen over familie en veelal traumatiserende gebeurtenissen, zorgen voor hieraan gerelateerde klachten en vaak chronische stress. Door langdurige stress raakt het stresssysteem overprikkeld, met als gevolg dat men geen goed gevoel meer heeft voor gevaar of onveilige situaties. Het kan er echter ook toe leiden dat er een continu signaal van gevaar

is, waardoor men in permanente toestand van hyperarousal is of snel getriggerd raakt. Doordat men continu hyperalert, waakzaam en hyperbeweeglijk is, kan men vanuit ogenschijnlijk 'niets' in een vecht- of vluchtstand komen. Volgens Schippers et al. (2019) gaat dit gepaard met een verminderd concentratievermogen en een slecht werkend geheugen. Tot slot maken cultuurverschillen en 'alleen zijn' amv's extra kwetsbaar voor misstappen. Maar bijvoorbeeld ook de uitzichtloze toekomst indien zij geen verblijfsvergunning krijgen, of de wens om familie hier of in het land van herkomst te helpen, maken dat amv's kwetsbaar zijn voor uitbuiting en misbruik, aldus Schippers et al. (2019).

2.2.3. Jeugdbeschermers

Cultuursensitief werken is één van de drie pijlers van de VVV-methodiek. Volgens Schippers et al. (2019) dienen jeugdbeschermers bij Nidos inzicht te hebben in de achtergrond en behoeftes van vluchtelingenkinderen om hen te kunnen beschermen en te begeleiden. Vluchtgeschiedenis, het toekomstperspectief, de vluchtelingensituatie en cultuurverschillen spelen hierbij een grote rol. Kennis, inzicht en vaardigheden zijn dan ook nodig om de cultuurverschillen, achtergrond, risico's en de mogelijkheden van vluchtelingenkinderen te kunnen begrijpen. Ook is een juiste attitude van de jeugdbeschermer nodig, aldus Schippers et al. (2019, p. 23). Bovengenoemde factoren zijn ondersteunend bij het probleem rondom de vertrouwensband dat in hoofdstuk 2, subparagraaf *2.1.5. Wanneer is het een probleem* wordt geschetst. Aansluitend daarop ervaren jeugdbeschermers volgens Pharos (2019) ook problemen met het opbouwen van een vertrouwensband door de verschillen in pedagogische opvattingen. Er is immers sprake van een kloof tussen enerzijds toegepaste Westerse pedagogische modellen zoals Tripel-P, de Deltamethode en andere interventies, en anderzijds de ideeën en beleving van cliënten met een niet westerse culturele achtergrond, aldus Pharos (2019). Dit is de reden dat in de VVV-methodiek, de Deltamethode is aangepast om betere aansluiting te krijgen bij doelgroep van Nidos.

2.2.4. Wantrouwen

Zoals beschreven in hoofdstuk 2, subparagraaf *2.1.5. Wanneer is het een probleem* van de praktijkanalyse zijn antwoorden van amv's niet altijd even betrouwbaar. Schippers (2017) beschrijft dat ervaring heeft geleerd dat amv's in eerste instantie het verschil niet zien tussen alle functionarissen met wie zij te maken krijgen. Ze blijken niet te begrijpen wie waarvoor verantwoordelijk is en vertrouwen in beginsel niemand. Hun vertrouwen in de medemens is geschaad door de vaak traumatiserende gebeurtenissen in het land van herkomst en gedurende de vlucht. Corruptie en vervolging door de overheid zijn in het land van herkomst bovendien vaak eerder regel dan uitzondering. Hierdoor zijn vluchtelingen er aan gewend geraakt om

niemand te vertrouwen, zeker overheidsfunctionarissen niet, aldus Schippers (2017). Ook anderen die hun belangen behartigen zoals jeugdbeschermers en asieladvocaten, worden in eerste instantie gewantrouwd. Voor hen is de procedure zó spannend en belangrijk, dat zij deze het liefst zo snel mogelijk achter de rug willen hebben. Dit wantrouwen en de haast van de jeugdigen staan goede ondersteuning daarom wel eens in de weg. Bovendien zijn vluchtelingen vaak onjuist geïnstrueerd door medevluchtelingen, familie of sociale media over hetgeen ze juist wel of niet moeten vertellen bij de asielaanvraag. Zoals eerder beschreven, wordt het echte verhaal door hen vaak pas na afloop van de asielprocedure verteld, wanneer zij hun begeleiders zijn gaan vertrouwen (Schippers et al., 2019).

Dit wordt bevestigd door van Essen en Bala (2007). Veel vluchtelingen, vooral ook kinderen, hebben een geschonden gevoel van veiligheid en een beschaamd vertrouwen in zichzelf, de ander en de wereld om hen heen, door het ervaren oorlogsgeweld en het ingestorte beeld van een veilige wereld. Te snel iemand vertrouwen zou gevaarlijk kunnen zijn. Ook kinderen werd gevraagd niemand iets te vertellen en niemand te vertrouwen, vaak zonder dat zij de consequenties kunnen overzien en zicht hadden op wat wel en niet gezegd kon worden. Als hulpverlener is het de taak om een vertrouwensrelatie op te bouwen ondanks hun ervaring met geschonden vertrouwen. Dit vraagt vaak extra tijd en inzet van hen, maar is een voorwaarde om met kinderen over deze pijnlijke ervaringen of lang verzwegen gebeurtenissen te kunnen praten (van Essen & Bala, 2007).

2.2.5. Cultuur

In hoofdstuk 2, subparagraaf *2.1.6. Waarom is het een probleem* wordt geschreven over verschillen in culturen. Van Essen en Bala (2007) geven aan dat basiskennis over de culturele achtergrond van cliënten altijd nuttig is, maar dat cultuur heterogeen is en voortdurend in verandering. Wat voor een familie of kind met een bepaalde culturele achtergrond vroeger relevant was, hoeft nu niet meer zo belangrijk te zijn (Van Essen & Bala, 2007). Bouteh (2011) voegt hieraan toe dat door in hokjes te denken en te handelen, bepaalde denkpatronen tot absolute normen worden gemaakt. Hierdoor ontstaat de gedachte dat culturen elkaar eerder uitsluiten dan insluiten. Binnen deze benadering wordt cultuur gezien als een afgebakend geheel, en het idee is dat de culturele inhoud bepalend is voor de handelingen van individuen uit die cultuur (Bouteh, 2011). Als westerse zorgverleners al aandacht hebben voor cultuur, richt dat zich vooral op cultuurverschillen. Het cultuurbegrip wordt namelijk gezien als een manier om verschillen te ordenen. Als 'cultuur' op deze manier wordt gebruikt, kan dit makkelijk tot

vooroordelen en stereotype ideeën leiden. En dat belemmert een interactie tussen individuen (Pharos, 2019).

Schippers et al. (2019) beschrijven dat autonomie een belangrijk aspect is van agency van het kind. Maar in van Essen & Bala (2007) wordt beschreven dat autonomie, in de zin van onafhankelijkheid, niet past in een samenleving die onderlinge afhankelijkheid en steun hogelijk waardeert (Kouratovsky, 1996), en waar emotionele verbondenheid, loyaliteit aan de familie en verantwoordelijkheid ten aanzien van anderen domineren (Kirmayer,1989 in van Essen & Bala, 2007). Het is dan ook van belang rekening te houden met verschillen in hechtingspatronen in culturen, waar de hechtingsmogelijkheden in de eerste jaren niet beperkt zijn tot het kerngezin of de exclusieve moeder-kindrelatie. En ook waar autonomie en individualisatie niet de belangrijkste ontwikkelingsconcepten zijn, zoals in de Westerse cultuur.

2.2.6. Nederlandse samenleving

Met de komst van de Jeugdwet in 2015 is het gebruik maken van eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk echter een belangrijk doel geworden. ''Het is belangrijk dat zij de regie blijven houden over hun leven. En dat ze samen met hun eigen omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen zoeken'' (Rijksoverheid, z.d.). Wanneer amv's, zoals hierboven beschreven, nog niet gewend zijn aan het idee van autonomie, maar jeugdbeschermers hier wel op aansturen, kan dit zorgen voor onbegrip en verschillende belangen in het contact.

Daarnaast kan het voor de amv's heel ingewikkeld, bevreemdend en eenzaam zijn om een leven te moeten opbouwen in Nederland en hier te moeten integreren, zo beschrijft Schippers (2017). Vooral als dit zonder familie zal zijn, doordat gezinshereniging is afgewezen of wanneer familie in het land van herkomst besluit om niet te komen of daar geen (financiële) mogelijkheden voor heeft. Schippers (2017) verwijst in haar boek naar een onderzoek van de Canadese John Berry (1990). Hij is, als emeritus hoogleraar psychologie, deskundig op het gebied van acculturatie psychologie en geeft aan dat integratie met behoud van eigen cultuur gezien wordt als de meest kansrijke acculturatiestrategie voor het sociaal welzijn van een asielzoeker (Schippers, 2017). Nidos hecht daardoor grote waarde aan de plaatsing van amv's in 'cultuurgezinnen'. Dit zijn gezinnen met een culturele, religieuze en migratie-achtergrond vergelijkbaar met die van het kind. De ervaring leert dat dit ten goede komt aan hun ontwikkeling: de identiteitsontwikkeling verloopt gelijkmatiger, aldus Schippers (2017). Desondanks blijkt het accent in de Nederlandse samenleving steeds meer te verschuiven naar assimilatie:

het aanpassen aan de dominante cultuur, waarbij behoud van de eigen cultuur niet als positief wordt gelabeld, aldus Schippers (2017). In Nederland verstaat men onder integratie tegenwoordig vooral aanpassing van de nieuwkomer. Zonder behoud van eigen cultuur zal een amv/jonge asielzoeker mogelijk 'tussen' culturen terecht komen. Als een jonge asielzoeker in zijn identiteitsfase moet kiezen tussen culturen, kan dit leiden tot vervreemding of dubbele desidentificatie: het kwijtraken van de culturele identiteit. Dit maakt de jongere gevoelig voor bijvoorbeeld islamitische extremistische organisaties (Schippers, 2017).

2.3. Probleemstelling

De onderzoekers zijn door de opdrachtgever gevraagd om onderzoek te doen naar de eigen inbreng van de jeugdige bij het gebruik van de VVV-methodiek (praatpapier, analyse en doorlopend plan). ''Eigen inbreng'' is te definiëren als zelfregie, zelfbeschikking en/of autonomie. Deze termen vallen binnen de organisatie onder het begrip ''agency''. De eigen inbreng is niet alleen voor amv's, maar voor Nederlandse jeugdigen (en/of diens ouders/opvoeders) in het algemeen een centraal onderwerp. Specifiek voor Nidos geldt dat het hebben van contact en een vertrouwensband met de jeugdige in sommige situaties de eerste prioriteit heeft. Cultuursensitief werken is hierbij van groot belang. Geconcludeerd kan worden dat, zowel de veiligheid van de jeugdige als goed contact met deze, gewaarborgd moet worden voordat jeugdbeschermers aan de eigen inbreng van jeugdigen toe kunnen komen. Nidos heeft hierop geanticipeerd door stap 0 (contact en veiligheid) toe te voegen in de VVV-methodiek. Desondanks blijkt de mate waarin de eigen inbreng van amv's bij Nidos (tot nu toe) aan bod komt, dus sterk afhankelijk te zijn van diverse factoren. Ook lijkt er vanuit de pilot sprake te zijn van miscommunicatie over de wijze waarop het instrument (het praatpapier) voor eigen inbreng kan worden ingezet. Het onderzoek zal zich daarom enerzijds richten op wat het kind nodig heeft en anderzijds op wat de jeugdbeschermer nodig heeft.

2.3.1. Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan organisatieontwikkeling, door de mate van eigen inbreng van amv's te verbeteren en dit herkenbaar voor hen in beeld te brengen. Aansluitend hierop is het doel om de jeugdbeschermers hierbij zo volledig mogelijk te ondersteunen.

2.3.2. Vraagstelling

Onderzoeksvraag: "Hoe kan de eigen inbreng van het kind een centralere rol krijgen in het begeleidingsproces?"

Toelichting: Met een centralere rol krijgen wordt bedoeld, hoe de jeugdbeschermers de eigen inbreng van het kind beter kunnen stimuleren en herkenbaar voor het kind in beeld kunnen brengen. Deze aspecten worden los van elkaar behandeld in de deelvragen.

Deelvragen:

Deelvraag 1:

Wat hebben jeugdbeschermers nodig, naast het (eventuele) praatpapier, om de inbreng van het kind te stimuleren?

Deelvraag 2:

Hoe kan de jeugdbeschermer de eigen inbreng van het kind herkenbaar bij het kind in beeld brengen?

Toelichting: met herkenbaar wordt bedoeld, dat jeugdbeschermers het kind zijn of haar eigen inbreng tijdens de begeleiding herkent.

Deelvraag 3:

Hoe herkent het kind zijn eigen inbreng?

Deelvraag 4:

Welke instrumenten zijn er binnen en buiten de organisatie om eigen inbreng van kind te stimuleren?

Hoofdstuk 3 Methode van onderzoek

3. Methode van onderzoek

Dit hoofdstuk betreft de verantwoording met betrekking tot de onderzoeksmethode. Het hoofdstuk begint met een weergave van de onderzoeksbenadering (3.1). Daarna worden de participanten (3.2), de procedure van het onderzoek (3.3), de meetinstrumenten (3.4) en de analyse (3.5) beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een verantwoording van de betrouwbaarheid en validiteit (3.6) van het onderzoek.

3.1. De onderzoeksbenadering

Het onderzoek is gericht op een verbetering van de praktijk in een praktijk- en ontwikkelingsgericht onderzoek. In dit onderzoek wordt door middel van literatuur- en praktijkonderzoek gezocht naar antwoorden op de hoofdvraag: *Hoe kan de eigen inbreng van het kind een centralere rol krijgen in het begeleidingsproces*? Omdat de onderzoekers in alle openheid zicht willen krijgen op de zienswijzen van jeugdbeschermers in diverse functies, hebben zij gekozen voor een kwalitatief onderzoek. Volgens van der Donk & van Lanen (2019) heeft deze onderzoekswijze als doel gedetailleerde informatie te verkrijgen van individuele respondenten. De onderzoekers hebben gebruik gemaakt van dataverzamelingsmethoden welke minder gestructureerde data hebben opgeleverd. De antwoordmogelijkheden van de respondenten zijn dus niet vooraf bepaald maar door hen in eigen bewoording aangeleverd (van der Donk & van Lanen, 2019). Als feedback op het onderzoeksvoorstel door de opdrachtgever, kregen de onderzoekers onder andere terug dat de maatregelen rondom Covid-19 mogelijk voor belemmeringen wat betreft tijd en beschikbaarheid van de respondenten zou kunnen zorgen. De dataverzameling kon vanwege de maatregelen enkel digitaal plaatsvinden. In overleg met de opdrachtgever hebben de onderzoekers hebben er daarom voor gekozen om de data te verzamelen aan de hand van (diepte-) interviews via Microsoft Teams en digitale vragenlijsten. Volgens van der Donk & van Lanen (2019) is het vaak efficiënter en minder belastend voor de onderzoeksomgeving wanneer er bij onderzoek zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van materiaal dat al voorhanden is. De onderzoekers zijn daarom nagegaan of het versturen van digitale vragenlijsten gebruikelijk is binnen de organisatie. Uit persoonlijke communicatie (2020) is gebleken dat deze wijze van informatievergaring wel gebruikelijk is binnen de organisatie, maar helaas niet efficiënt. Omdat er binnen de organisatie geen andere mogelijkheden zijn om de efficiëntie van dataverzameling te vergroten, hebben de onderzoekers toch voor deze wijze gekozen.

De volledige uitwerking van de analyse (transcripten en uitwerking literatuurstudie, interviews en vragenlijsten) is gebundeld in een databoek en staat niet in de bijlagen.

3.2. Participanten

Voor dit onderzoek zijn verschillende interne en externe respondenten in diverse functies benaderd. Nidos telt circa 400 jeugdbeschermers (Nidos, 2018). Gezien de grootte van deze populatie, zijn de respondenten door de onderzoekers geselecteerd op basis van verschillende selecte steekproeftrekkingen. Alle respondenten zijn door de onderzoekers gekoppeld aan deelvragen zoals beschreven in tabel 2.

3.2.1. Co-trainers, aandachtsfunctionarissen en opdrachtgever

Aan de hand van de reputatiemethode is, in overleg met de opdrachtgever, allereerst een groep van vier co-trainers van de VVV-methodiek geselecteerd. Deze groep is onlangs geschoold in de VVV-methodiek en zal de training aan jeugdbeschermers op zich nemen. De co-trainers zijn voor het komende jaar vrijgesteld van hun werkzaamheden als jeugdbeschermer om deze taak te kunnen verrichten. Daarnaast is een groep van vijftien aandachtsfunctionarissen geselecteerd. Zij zijn eveneens geschoold in de VVV-methodiek en daarnaast individueel gekoppeld aan een specifieke regio, waar zij als aanspreekpunt zullen gaan fungeren zodra de VVV-methodiek geïmplementeerd is. Ook de opdrachtgever is door de onderzoekers als respondent benaderd, vanwege haar kennis en ervaring als jeugdbeschermer en beleidsmedewerkster van de VVV-methodiek. Vanwege afwezigheid van één van de co-trainers, hebben er drie interviews met de co-trainers plaatsgevonden. Omdat de onderzoekers het belangrijk vonden om alle vier de co-trainers een stem te geven, hebben zij informatie bij de afwezige co-trainer vergaard aan de hand van een digitale vragenlijst. Tot slot hebben negen van de vijftien aandachtsfunctionarissen een vragenlijst ingevuld.

3.2.2. Jeugdbeschermers, amv's en externe respondent

De volgende respondenten zijn geselecteerd aan de hand van de aspectenmethode. De reden hiervoor is de wens van de onderzoekers om het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken te bekijken, rekening te houden met diverse belangen van betrokkenen en belangrijke aspecten zoveel mogelijk te kunnen vertegenwoordigen. Tot de respondenten behoort daarom een groep jeugdbeschermers, welke nog geen relevante ervaring met de VVV-methodiek heeft opgedaan, en een groep van voormalig amv's. Deze laatste groep respondenten betreft een zeer kwetsbare doelgroep, zoals beschreven in hoofdstuk 2, subparagrafen *2.2.2. Stress van vluchtelingen* en *2.2.4. Wantrouwen.* Vanuit professionele integriteit hebben de onderzoekers

er daarom voor gekozen om geen rechtstreekse interviews met deze respondenten uit te voeren. In overleg met de opdrachtgever is besloten om voor hen een vragenlijst op te stellen. Behalve dat dit een laagdrempelige manier is om data te verzamelen, kunnen de amv's hierbij ondersteund worden door diens jeugdbeschermer, waarmee de veiligheid voor deze doelgroep wordt gewaarborgd. De vragenlijsten zijn in totaal door zestien jeugdbeschermers ingevuld. Ondanks de intentie om de amv's te betrekken bij het onderzoek, is dat uiteindelijk niet gelukt.

In totaal hebben 16 jeugdbeschermers de vragenlijst ingevuld. De amv's zijn uiteindelijk niet betrokken bij het onderzoek. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 3, subparagraaf *3.3.3. Belemmeringen deelvraag 3.* Tot slot is een externe respondent door de onderzoekers geselecteerd; teamleider en projectcoördinator van 'Time4you', werkzaam bij VWN.

Tabel 2. Onderzoeksmethode per deelvraag.

	Participant	**Dataverzamelingsmethode**	**Aantal**
Deelvraag 1	Co-trainers Co-trainer Aandachtsfunctionarissen Jeugdbeschermers	Interview Vragenlijst Vragenlijst Vragenlijst	3 1 9 16 (29 totaal)
Deelvraag 2	Co-trainers Co-trainer Aandachtsfunctionarissen Jeugdbeschermers	Interview Vragenlijst Vragenlijst Vragenlijst	3 1 9 16 (29 totaal)
Deelvraag 3	Jeugdigen	Vragenlijst	-
Deelvraag 4	Externe organisatie Interne organisatie • Opdrachtgever • Co-trainers • Co-trainer • Aandachtsfunctionarissen • Jeugdbeschermer	Interview Literatuurstudie Interview Interview Vragenlijst Vragenlijst Vragenlijst	1 1 3 1 9 16 (31 totaal)

In totaal hebben 26 respondenten de vragenlijsten ingevuld (inclusief 1 co-trainer) en hebben de onderzoekers 5 interviews afgenomen.

3.3. Procedure van onderzoek

Tijdens het volledige onderzoek hebben er regelmatig, al dan niet wekelijks, digitale contactmomenten tussen de onderzoekers en de opdrachtgever plaatsgevonden voor overleg en/of begeleiding. Om draagvlak te creëren hebben de onderzoekers diens opdrachtgever betrokken bij de meeste individuele stappen van het onderzoek.

3.3.1. Interviews

Op diens verzoek hebben de onderzoekers het eerste contact met de co-trainers gelegd aan de hand van een kennismakingsmail, welke door de opdrachtgever zelf aan hen verstuurd is. Met het oog op draagvlak en samenwerking, heeft er vanaf dat moment regelmatig rechtstreeks en wederzijds contact plaatsgevonden tussen de onderzoekers en deze groep respondenten, waarbij de onderzoekers hen op de hoogte hebben gehouden van de voortgang van het onderzoek en relevante kennis en informatie tussen beiden werd gedeeld. De interviews met zowel de co-trainers als de externe respondent en de opdrachtgever, hebben plaatsgevonden via Microsoft Teams. Op eigen initiatief hebben de onderzoekers per e-mail (databoek) contact opgenomen met Vluchtelingenwerk Nederland (VWN) en Centraal Opvang van Asielzoekers (COA), met het voorstel om in gesprek te gaan over het onderwerp ''de eigen inbreng van het kind''.

3.3.2. Vragenlijsten

De onderzoekers hebben, wederom op advies van de opdrachtgever en aan de hand van een kennismakingsmail, via de co-trainers contact gelegd met de volgende groep respondenten; de aandachtsfunctionarissen. Vervolgens is aan hen rechtstreeks een digitale vragenlijst per e-mail verzonden door de onderzoekers. Deze data is binnen een tijdsbestek van ongeveer drie weken verzameld. Zoals beschreven in hoofdstuk 3, paragraaf *3.1. De onderzoeksbenadering* bleek het versturen van digitale vragenlijsten niet efficiënt te zijn binnen de organisatie. De onderzoekers hebben daarom de hulp van co-trainers ingeschakeld, welke tussentijds een herinnering aan de aandachtsfunctionarissen hebben verstuurd met het verzoek om de vragenlijst in te vullen. Daarnaast hebben de onderzoekers zelf ook een rechtstreekse herinnering en een update van het onderzoek aan deze groep respondenten verstuurd. Met behulp van de co-trainers (en aandachtsfunctionarissen) zijn ook de vragenlijsten verspreid onder de jeugdbeschermers.

3.3.3. Belemmeringen deelvraag 3

Ondanks het voornemen van de onderzoekers om de voormalig amv's als laatste groep respondenten bij het onderzoek te betrekken, hebben zij onverhoopt van dit voornemen moeten afzien. Dit was voor de onderzoekers een behoorlijk dilemma, daar zij van mening zijn dat juist de inbreng van het kind zelf niet mag ontbreken in een onderzoek om die eigen inbreng een centralere rol te geven. De volgende punten zijn echter doorslaggevend geweest in het besluit om deze groep respondenten niet te betrekken bij het onderzoek. Allereerst zijn er twijfels ontstaan over de betrouwbaarheid en validiteit van de data, omdat deze, met het oog op de veiligheid van deze kwetsbare doelgroep, niet door de onderzoekers zelf bij hen vergaard kon worden. Ondanks dat de jeugdbeschermer het kind hierbij zou kunnen ondersteunen, is er volgens de onderzoekers sprake van een afhankelijkheidsrelatie, wat van invloed kan zijn op de resultaten. Omdat de VVV-methodiek op het moment van onderzoek nog niet is geïmplementeerd, zijn er daarnaast weinig amv's die hiervoor benaderd kunnen worden, wat wederom van invloed zou zijn op de betrouwbaarheid en de validiteit. De belemmeringen rondom tijd en beschikbaarheid door Covid-19 waren echter doorslaggevend. Alle correspondentie betreffende het onderzoek verliep noodgedwongen per e-mail en de onderzoekers konden de vragenlijsten niet onafhankelijk versturen, de co-trainers fungeerden hierbij als tussenpersoon. Het tijdsbestek was hiervoor te kort en de co-trainers werden in deze fase steeds meer door het onderzoek belast. Dit heeft geleid tot de beslissing van de onderzoekers om de amv niet meer te betrekken in het onderzoek, waardoor deelvraag drie helaas onbeantwoord blijft. In hoofdstuk 5, paragraaf *Discussie* komen de onderzoekers hier op terug.

3.4. Meetinstrumenten

De onderzoekers hebben data verzameld aan de hand van interviews, digitale vragenlijsten en een (aanvullende) literatuurstudie.

3.4.1. Literatuurstudie

Anders dan in de praktijkanalyse, waar de onderzoekers een verkennende literatuurstudie hebben uitgevoerd, hebben de onderzoekers in deze fase interne en externe tekstbronnen bestudeerd om data te verzamelen en zo de onderzoeksvraag mede te kunnen beantwoorden. Deze methode van dataverzameling is niet alleen gehanteerd om deelvraag 4 ''*Welke instrumenten zijn er binnen en buiten de organisatie om de eigen inbreng van het kind te stimuleren*'' deels te kunnen beantwoorden, maar heeft zoals beschreven ook geleid tot sensitizing concepts en een topiclist (paragraaf 3.4.2). De resultaten uit de literatuurstudie hebben tevens richting gegeven aan de interviews en vragenlijsten die door de onderzoekers zijn verspreid.

De keuze om eerst een literatuurstudie uit te voeren en vervolgens de interviewguides en vragenlijsten op te stellen, is bewust gemaakt. Omdat Nidos Europese samenwerkingspartners heeft (Nidos, 2018) hebben de onderzoekers gekeken naar Engelstalige bronnen met betrekking tot eigen inbreng. Voor het verzamelen van deze bronnen voor deelvraag 4, is de database Pubmed gebruikt. Daarnaast zijn wetenschappelijke artikelen verzameld door gebruik te maken van de sneeuwbalmethode (Universiteit Utrecht, 2020). Een van de onderzoekers heeft tijdens de Minor 'Gedragsverandering' geleerd om volgens een specifieke zoek- en selectiestrategie te werken, deze kennis hebben de onderzoekers gebruikt voor het onderzoek. De volledige zoek- selectiestrategie staat in de bijlage: *Meetinstrumenten* (1.1. Zoek- en selectiestrategie).

3.4.2. Diepte-interviews en vragenlijsten

Om deelvraag 1, 2 en 4 te beantwoorden hebben de onderzoekers interviews en vragenlijsten afgenomen. Verhalen, inzichten en ervaringen in de beroepspraktijk zijn leidend geweest in dit onderzoek. De verschillende perspectieven van jeugdbeschermers in diverse functies hebben de brontriangulatie vergroot. Om een open blik te kunnen hanteren zijn de vragen gebaseerd op sensitizing concepts, ontleend aan de probleemstelling en aan gevonden literatuur. Op deze wijze is een topiclist ontstaan, welke door de onderzoekers zijn verwerkt tot een interviewguide. Ondanks dat de onderzoekers een bestaande interviewguide hebben gebruikt vanuit de opleiding, komen bepaalde onderdelen overeen met de richtlijnen vanuit het boek van der Donk & van Lanen (2019). De interviewguide is richtinggevend geweest voor zowel de interviews als voor de digitale vragenlijsten. De semi gestructureerde data, welke zijn verzameld, zijn door de onderzoekers geanonimiseerd. De interviewguide is te vinden in de bijlage: *Meetinstrumenten* (1.2 interviewguide). Anders dan bij de interviewguide, heeft de vragenlijst die verspreid is een wat meer gesloten karakter. Het instrument dat de onderzoekers hebben gebruikt om de vragenlijst op te kunnen stellen is meer gestructureerd dan de interviewguide. De onderzoekers hebben gebruik gemaakt van het stappenplan uit van der Donk en van Lanen (2019) voor het maken van een instrument voor de dataverzameling. De vragenlijst is te vinden in de bijlage: *Meetinstrumenten* (1.3. vragenlijst).

Tijdens de interviews zijn de onderzoekers er achter gekomen dat het begrip 'instrumenten' in deelvraag 4 onvoldoende dekkend was. Naast instrumenten zijn er namelijk ook nog andere hulpmiddelen om de eigen inbreng te stimuleren, zoals bijvoorbeeld 'gespreksvaardigheden' en 'houding'. Daarom is in de vragenlijst het begrip 'instrumenten' vervangen door 'instrumenten en hulpmiddelen'. Met oog op samenwerking en implementatie hebben de onderzoekers

gelegenheid gecreëerd voor de co-trainers om vragen te stellen aan de aandachtsfunctionarisse. Daarom zijn er drie extra vragen aan de vragenlijst voor de aandachtsfunctionarissen toegevoegd.

3.5. Analyse

3.5.1. Literatuurstudie

Aan de hand van inclusie- en exclusiecriteria hebben de onderzoekers bepaald welke tekstbronnen wel of niet werden opgenomen in het onderzoek. Op deze manier kan verantwoord worden waarom er bepaalde bronnen wel of niet gebruikt zijn en worden hoofd- en bijzaken geordend (van der Donk & van Lanen, 2019). Ook hebben de onderzoekers vastgelegd welke zoekstrategie zij hebben toegepast, waarmee het literatuuronderzoek navolgbaar is, aldus van der Donk & van Lanen (2019). Uit de literatuurstudie zijn verschillende instrumenten naar voren gekomen. Deze gegevens zijn verwerkt in hoofdstuk 4 *Resultaten*. De ruwe uitwerking van deze gegevens is verwerkt in het databoek.

3.5.2. Transcripten

Alle interviews zijn, na schriftelijke toestemming, opgenomen. Door middel van deze opname hebben de onderzoekers alle interviews nauwkeurig kunnen terugluisteren. Drie van de vijf interviews zijn getranscribeerd en de andere twee interviews zijn samengevat. Bij de eerste drie interviews is gekozen voor een woordelijk transcript in plaats van een letterlijk transcript, omdat het voor dit onderzoek niet van belang is hoe een persoon iets zegt. De laatste twee transcripten zijn samenvattend getranscribeerd. Met als reden dat er een kort voorgestructureerd interview is afgenomen en alleen de kerninformatie uit dit interview is samengevat. De transcripten zijn verwerkt in het databoek.

3.5.3. Coderen

De topics zijn ontstaan aan de hand van de literatuur en waren al voor de analyse vastgesteld. De interviewguide is daarnaast een operationalisering van begrippen uit de praktijkanalyse. Deze begrippen en topics zijn omgezet naar codes. Daarmee zijn de transcripten en samenvattingen deductief gecodeerd (van der Donk & van Lanen, 2019). Ten behoeve van het overzicht zijn er kleuren aan de codes toegevoegd. Vervolgens hebben de onderzoekers open gecodeerd. Tekstfragmenten vanuit het interview die niet geplaatst konden worden onder de bestaande codes, hebben een nieuwe code gekregen. De fragmenten worden in de resultaten verwerkt als citaat of korte typering. Tevens worden de antwoorden vanuit de interviews naast elkaar geplaatst en is er gezocht naar verschillen en overeenkomsten. Vervolgens is er een

korte samenvatting gemaakt van de bevindingen (van der Donk & van Lanen, 2019) en verwerkt in de resultaten.

3.5.4. Horizontaal vergelijken

De digitale vragenlijsten zijn opgesteld via Google forms. De vragenlijsten bevatten acht vragen, waarvan er zes open zijn. Omdat er is gekozen voor vragenlijsten met open antwoorden, zijn deze resultaten op dezelfde kwalitatieve wijze gecodeerd als de interviewvragen. Deze resultaten zijn horizontaal vergeleken, met uitzondering van de twee gestelde gesloten vragen. Van der Donk & van Lanen (2019) geeft aan dat horizontaal vergelijken alleen mogelijk is bij een beperkt aantal respondenten of tekstfragmenten. Dat is in dit onderzoek het geval: van de 400 professionals, zijn de vragenlijsten slechts door 26 respondenten ingevuld. Een andere reden waarom de onderzoekers hebben gekozen het stellen van open vragen, was de wens om de participanten zo min mogelijk te sturen in hun antwoorden. De onderzoekers hebben beoogd om om alle kennis vanuit de respondenten samen te voegen. Hierdoor hebben de onderzoekers de verkregen codes, na vergelijken met de resultaten van de interviews, onderverdeeld in thema's. Deze thema's staan in de bijlage: *Codeerlijst* en zullen als subparagrafen fungeren in hoofdstuk 4. *Resultaten.* Tot slot is een van de gesloten vragen verwerkt in een tabel in de resultaten. Deze tabel wordt gebruikt om visuele ordening te creëren en daardoor beter een patroon te kunnen ontdekken (van der Donk & van Lanen, 2019).

3.6. Betrouwbaarheid en validiteit

Van de diepte-interviews zijn, na schriftelijke toestemmingsverklaring van de participanten, geluidsopnamen gemaakt. Deze interviews zijn getranscribeerd of samengevat. Om de overeenstemming tussen beide te controleren zijn er drie transcripten door beide onderzoekers onafhankelijk gecodeerd en gefragmenteerd. Dit heeft geleid tot intersubjectieve overeenstemming, waarmee de betrouwbaarheid van het onderzoek wordt vergroot. Om de inhoudsvaliditeit te waarborgen zijn de vragenlijsten, voor gebruik, voorgelegd aan de opdrachtgever. Samen is gekeken of het meetinstrument richtinggevend en volledig is. De onderzoekers hebben gebruik gemaakt van drie verschillende meetinstrumenten. Door methodische triangulatie toe te passen bij het verzamelen van de data, worden de resultaten krachtiger (van der Donk & van Lanen, 2012). Daarnaast is er gebruik gemaakt van een logboek om ook voor anderen inzichtelijk te maken waarom er voor bepaalde keuzes zijn gemaakt. In dit onderzoek is er sprake van resultaatvaliditeit. Door de participanten te bevragen over hun ervaring met de VVV-methodiek, kunnen de uitkomsten daadwerkelijk gebruikt worden als oplossing van het praktijkprobleem. De onderzoekers hebben het begrip 'eigen inbreng' gekaderd door te vragen

naar de definiëring volgens de respondenten, en de definiëring volgens de onderzoekers hierna toe te lichten. Hiermee hebben de onderzoekers getracht de validiteit te verhogen en neemt de betrouwbaarheid van het onderzoek toe, daar waar op voorhand is vastgesteld dat beide partijen over hetzelfde praten. Tot slot worden jeugdbeschermers uit verschillende regio's bevraagd waardoor de onderzoekers informatie verkrijgen vanuit verschillende perspectieven. Dit vergroot eveneens de betrouwbaarheid van het onderzoek (van der Donk & van Lanen, 2012).

Hoofdstuk 4 Resultaten

4. Resultaten

Dit hoofdstuk is een weergave van de resultaten per deelvraag, verkregen volgens de data-verzameling en daarop volgende analyses zoals beschreven in hoofdstuk 3. De resultaten worden weergegeven vanuit de verschillende perspectieven van de respondenten, zoals in hoofdstuk 3, paragraaf *3.2. Participanten,* is beschreven. Ten behoeve van de leesbaarheid zijn de resultaten van deelvraag 1 en deelvraag 2 verdeeld in de subparagrafen ''*diepte-interviews*'' en ''*vragenlijsten*''. Overkoepelende thema's uit de *codeerlijst* in bijlage 2, worden in het volgende hoofdstuk weergeven als sub-sub-paragrafen.
Tot slot wordt iedere deelvraag afgesloten met een korte samenvatting van de resultaten. Een compleet overzicht van de resultaten is verwerkt in het databoek.

4.1. Deelvraag 1: Wat hebben jeugdbeschermers nodig, naast het (eventuele) praatpapier, om de inbreng van het kind te stimuleren?

Gedurende het onderzoek bleek de benaming: 'praatpapier', zoals beschreven in het boek en de praktijkanalyse, door de organisatie te zijn gewijzigd naar 'inbrengformulier'. Vanaf nu zal het praatpapier, daarom het inbrengformulier heten.

4.1.1. Diepte-interviews

4.1.1.1. Gespreksvaardigheden

'Open vragen stellen', 'informeren' en 'aansluiten bij het kind' worden door co-trainer 1 genoemd om de eigen inbreng van het kind te stimuleren. 'Doorvragen', 'complimenteren' en 'iets over jezelf vertellen' worden door co-trainer 3 als stimulerend benoemd wanneer kinderen het lastig vinden om vragen te beantwoorden. 'Iets over jezelf vertellen' wordt door respondent 5, tevens de opdrachtgever, ook als stimulerend benoemd. Respondent 4 is teamleider en projectleider van 'Time4you' bij organisatie 'Vluchtelingenwerk' en benoemt 'het geven van een terugkoppeling van de inbreng' als manier om de eigen inbreng van het kind te stimuleren.

4.1.1.2. Houding

'Het uitstralen van betrouwbaarheid', 'bereikbaar zijn' en 'informele bezigheden uitvoeren met het kind' worden door co-trainer 1 aangekaart om de eigen inbreng van het kind te stimuleren. Volgens co-trainer 3 zijn 'regelmatig contact' en 'een geïnteresseerde houding' hiertoe ondersteunend, net als 'de mate van inzet' van de jeugdbeschermer. *''Kinderen stellen zich veel meer voor je open als zij zien dat jij je voor hen inzet en het beste met hen voor hebt''*. 'Het

opbouwen van een vertrouwensband' wordt door co-trainer 3 als noodzakelijk benoemd om de eigen inbreng van het kind te stimuleren, het kind moet zijn gedachten en/of gevoelens ook daadwerkelijk durven te delen. Respondent 5 benoemt 'empathie' en 'inlevingsvermogen' als stimulerend. *''Als het gesprek stroef loopt en de eigen inbreng lastig naar boven te halen is, komt het veelal neer op de houding van de jeugdbeschermer. Non-verbale signalen oppakken, aansluiten, niet forceren, respect en geduld hebben als de situatie daarom vraagt''.*

4.1.1.3. Cultuursensitief werken

'Cultuursensitief werken' is volgens co-trainer 3 van belang, omdat ieder kind anders is. Het belang van 'cultuursensitief werken' wordt ook door respondent 4 als stimulerend benoemd. Co-trainer 2 benoemt 'kennis over de achtergrond van het kind' als ondersteunend bij het stimuleren van de eigen inbreng van het kind. *''Door een voorbeeld van de achtergrond van het kind te benoemen, zijn ze eerder geneigd om te vertellen wat ze hebben meegemaakt en merken zij dat ze daar niet op worden beoordeeld. Ze moeten het idee hebben dat ze worden begrepen''.*

4.1.1.4. Hulpmiddelen

Co-trainer 3 benoemt dat hulpmiddelen ondersteunend zijn om de eigen inbreng van het kind te stimuleren voor zowel het kind als de jeugdbeschermer. Drie van de vier co-trainers benoemen enthousiast te zijn over het gebruik van het inbrengformulier dat al is toegevoegd in de VVV-methodiek om de eigen inbreng van het kind te stimuleren. Co-trainer 2 benoemt dat het inbrengformulier meer verdieping kan geven aan het gesprek en het een goed middel is om contact te maken. Daarnaast benoemen 3 van de 4 co-trainers dat onderwerpen 'contact' en 'toekomst' op het inbrengformulier lastig is voor deze doelgroep. Door co-trainer 3 wordt benoemd dat de mening van kinderen over het inbrengformulier nog ontbreekt. *''Het kan hen hierbij net dat steuntje in de rug geven, het helpt de jeugdbeschermer ook om uitleg te geven over hetgeen ze nu eigenlijk vragen en waarom ze dat willen weten. Dit kan motiverend zijn voor de jongere''.*

4.1.2. Vragenlijsten

Aandachtsfunctionarissen en jeugdbeschermers benoemen diverse gesprekstechnieken om de eigen inbreng van het kind te stimuleren: ''luisteren'', ''naar de mening van het kind vragen'', ''open vragen stellen'' en ''interesse tonen" worden hiertoe het meest benoemd. Door deze groep respondenten wordt ''tijd'' daarnaast regelmatig benoemd. Het merendeel van de respondenten die 'tijd' benoemen als manier om de eigen inbreng te stimuleren, geven hierbij de

toelichting: ''om aan een vertrouwensband te werken''. Tevens worden diverse ''hulpmiddelen'' zoals voorbeeldvragen, een tablet of ander digitaal hulpmiddel, pictogrammen, een ecogram, tijdlijn of andere schema's regelmatig door de respondenten genoemd om de eigen inbreng van het kind te stimuleren tijdens het begeleidingsproces. Tot slot wordt 'cultuursensitief werken', net zoals bij de co-trainers, meerdere keren genoemd als een manier om de eigen inbreng van het kind te stimuleren tijdens het begeleidingsproces.

4.1.3. Samenvatting

Er worden diverse ''gespreksvaardigheden'' door de respondenten benoemd als manier om de eigen inbreng van het kind te stimuleren tijdens het begeleidingsproces. Hiertoe worden tevens verschillende ''houdingen'' van de jeugdbeschermer, ''tijd'' en ''cultuursensitief werken'' benoemd. Bovenstaand geldt de gehele onderzoekspopulatie; er zijn geen verschillen tussen respondenten in diverse functies. Het merendeel van de respondenten geeft aan verschillende hulpmiddelen ter ondersteuning te gebruiken en daarnaast behoefte te hebben aan hulpmiddelen ter inspiratie.

4.2. Deelvraag 2: Hoe kan de jeugdbeschermer de eigen inbreng van het kind herkenbaar bij het kind in beeld brengen? *Toelichting: met herkenbaarheid wordt bedoeld dat het kind zijn eigen inbreng tijdens het begeleidingsproces herkent.*

4.2.1. Diepte-interviews

4.2.1.1. Terugkomen op informatie

Volgens co-trainer 1 wordt de herkenbaarheid vergroot door 'samen het inbrengformulier in te vullen' en daar 'regelmatig op terug te komen'. 'Terugkomen op informatie, welke eerder is gegeven door het kind', wordt door alle vier de co-trainers benoemd als een manier om de eigen inbreng van het kind herkenbaar voor hem of haar in beeld te brengen. 'Terugkomen op informatie' wordt tevens door respondent 4 en respondent 5 benoemd. Met de VVV-methodiek hoopt co-trainer 2 ook een brug te slaan met alle verschillende regio's. *''Als kinderen wisselen tussen regio's is het een mooie kans om informatie te gaan checken die in de voorgaande regio al gegeven is, waardoor de inbreng van het kind herkenbaar in beeld wordt gebracht''.*

4.2.1.2. Taal

Co-trainer 3 en respondent 4 benoemen ''het niet beheersen van de Nederlandse taal'' als belemmerend met betrekking tot het herkenbaar in beeld brengen van de eigen inbreng van

het kind. Het inbrengformulier beschikbaar maken in eigen taal en het gebruik van onder andere symbolen worden hiertoe als ondersteunend benoemd. Co-trainer 1 geeft tevens aan dat het erg helpend zou zijn als dit instrument in de eigen taal beschikbaar is, met name voor jongeren die moeilijk te bereiken zijn met dergelijke instrumenten/hulpmiddelen vanwege de taalbarrière of bij psychische problemen. *'Zodat zij zelf ook echt kunnen zien wat er staat en het eventueel ook zelf kan bewaren*'. Respondent 5 benoemt dat het hierbij belangrijk is om zo dicht mogelijk bij het taalgebruik van het kind te blijven. *"Kinderen en jongeren beschrijven het anders dan hoe een volwassen het zou doen, ze zullen dus een andere manier hebben om hetzelfde te zeggen. Als je daar dichtbij blijft dan herkent het kind het ook*." Achteraf kan de jeugdbeschermer nagaan bij het kind of het klopt wat ze hebben opgeschreven.

4.2.2. Vragenlijsten

Veel van de jeugdbeschermers geven aan dat ze behoefte hebben aan een duidelijk instrument of hulpmiddel om de eigen inbreng van het kind te kunnen noteren. Tevens geven enkele jeugdbeschermers aan dat ze graag een mogelijkheid zien om de eigen inbreng, zoals een brief of een tekening, te kunnen uploaden. Een ander antwoord dat jeugdbeschermers geven om de herkenbaarheid te vergroten zijn gesprekstechnieken en houdingen zoals, 'luisteren', 'motiveren', 'vanuit de wensen van de jongere' en 'niet over het kind maar met het kind'.

Door beide groepen respondenten komt 'het opschrijven van de inbreng' naar voren. Een opsomming van antwoorden zijn: 'letterlijk opschrijven', 'in zijn of haar woorden beschrijven' en 'samen opschrijven'. Daarnaast sluit het thema 'terugkerende informatie' vanuit de diepte-interviews aan bij de antwoorden op de vragenlijsten. Dit thema wordt door de meeste respondenten vermeld. Tot slot wordt 'taal' (dezelfde taal spreken) en 'tijd' (vertrouwensband creëren) als een manier benoemd door de aandachtsfunctionarissen en de jeugdbeschermers om de herkenbaarheid bij het kind in beeld te brengen.

4.2.3. Samenvatting

Door de gehele onderzoekspopulatie wordt ''terugkomen op eerdere gesprekken'' benoemd als manier om de eigen inbreng van het kind herkenbaar voor het kind in beeld te brengen. Veel respondenten geven daarnaast aan dat communiceren met het kind in ''dezelfde taal'' de herkenbaarheid van de eigen inbreng voor het kind zal vergroten. Hiertoe wordt letterlijk dezelfde taal spreken benoemd, maar ook symbolen om het communiceren te verduidelijken.

Ondanks dat er tot zover geen verschillen zijn tussen respondenten in diverse functies, bleek

er wel verschil te zijn met betrekking tot het thema ''hulpmiddelen''. Door de respondenten die (nog) niet met de VVV-methodiek hebben gewerkt werd regelmatig aangegeven dat zij behoefte hebben aan een hulpmiddel om de eigen inbreng van het kind te kunnen noteren en daarmee de eigen inbreng herkenbaar voor het kind te maken. Dit werd niet benoemd door de respondenten die al wel met de VVV-methodiek hebben gewerkt. Ondanks deze verschillen wordt door beide groepen respondenten benoemd dat het ''noteren van de eigen inbreng van het kind'' bijdraagt aan de herkenbaarheid voor het kind.

4.3. Deelvraag 3: Hoe herkent het kind zijn eigen inbreng?

Zoals beschreven in hoofdstuk 3, paragrafen *3.2. Participanten* en *3.3. Procedure van onderzoek*, is het de onderzoekers niet gelukt om deze deelvraag te beantwoorden. In hoofdstuk 5, paragraaf *5.2 Discussie,* komen de onderzoekers hier op terug.

4.4. Deelvraag 4: Welke instrumenten zijn er binnen en buiten de organisatie om eigen inbreng van kind te stimuleren?

4.4.1. Europese instrumenten

Tijdens het onderzoek naar instrumenten buiten de organisatie om eigen inbreng van het kind te stimuleren is gezocht naar Engelstalige literatuur, zoals beschreven in hoofdstuk 3, subparagraaf *3.4.1. Literatuurstudie*. Het begrip eigen inbreng laat zich nagenoeg niet vertalen. Het is moeilijk om hier iets over te vinden, terwijl er in Nederland zo veel verschillende termen zijn die verband lijken te houden met eigen inbreng (zoals zelfbeschikking, autonomie, zelfregie). Wanneer deze termen naar het Engels worden vertaald, wordt er geen geschikte literatuur gevonden. Deze literatuur wijkt af van de definiëring van eigen inbreng door Nidos, het gaat niet over hetzelfde. De opdrachtgever geeft hiervoor als reden dat Nederland ''voorloper'' is in Europa met betrekking tot 'eigen inbreng'. *'Er zijn niet veel landen waar het zo is geregeld als in Nederland, we komen als Europa samen om dit onderwerp te bespreken en dan nemen wij, als organisatie, het voortouw.'*

4.4.2. Instrumenten binnen de organisatie

De organisatie heeft diverse instrumenten beschikbaar gesteld om kinderen te begeleiden, maar deze zijn niet gericht op de eigen inbreng van het kind. Voorbeelden zijn het suïcide taxatieformulier en het CARE-formulier. Daarnaast wordt bij het MCB-overleg gebruik gemaakt van de richtlijnen Jeugdhulp en aan de hand van de werkkaarten van de richtlijnen wordt er

ook vaak verwezen naar bepaalde instrumenten. Co-trainer 1 geeft aan dat je als jeugdbeschermer wel moet opletten of bepaalde instrumenten toepasbaar zijn omdat ze te westers of te talige zijn.

Een jeugdbeschermer die (nog) onbekend is met de VVV-methodiek benoemt: *'Persoonlijk vind ik dit (refereert naar een instrument) wel heel veel lijken op de jeugdzorg en het cultuursensitieve mis ik. Het is niet aan het kind in de culturen waar onze kinderen vandaan komen om te bepalen hoe hun toekomst eruit ziet maar aan de (groot)familie.'* De opdrachtgever benoemt dat instrumenten van de reguliere jeugdzorg met doelgroep LVB mogelijk aansluiten bij de doelgroep van de organisatie. De organisatie kan, net zoals de Delta-methode, dit aanpassen en rekening houden met cultuursensitief werken, aldus de opdrachtgever.

4.4.3. Instrumenten buiten de organisatie

De opdrachtgever vermeldt dat er weinig officiële instrumenten binnen de organisatie zijn, maar dat jeugdbeschermers zelf hulpmiddelen hebben om dit te stimuleren. Hieronder een lijst van instrumenten/hulpmiddelen die volgens de co-trainers en respondent 4 kunnen helpen om de inbreng van het kind te stimuleren:

Tabel 3: Instrumenten binnen en buiten de organisatie.

Bolletjesschema	**SDQ (gedrag van kinderen in kaart brengen**	**Hulpvragen**
Teken je boodschap	**Stichting MEE (LVB)**	**SOS-plan**
Tolk	**Kennis over culturen**	**Gesprekstechnieken**
Kwaliteitenspel	**Praatkaartjes**	**Informatiebron achtergrond**
Ideeën box	**GGNet**	

Instrumenten kunnen helpend zijn maar de co-trainers vinden dat de instrumenten, die de jeugdbeschermer inzet, afhankelijk zijn van wat er bij een kind speelt. Het moet volgens co-

trainer 3 wel een 'keuze' zijn en niet een 'verplichting'. De lijst van instrumenten en hulpmiddelen worden door de aandachtsfunctionarissen en jeugdbeschermers aangevuld. De onderzoekers hebben tevens de instrumenten van de literatuurstudie aan deze lijst toegevoegd. De volledige lijst van instrumenten en de uitwerking van de literatuurstudie staat in bijlage 3. *Aanvullingen instrumenten en hulpmiddelen.*

4.4.4. Aansluiting instrumenten bij organisatie

Tijdens de diepte-interviews werd duidelijk dat alle co-trainers openstaan voor het idee om verschillende instrumenten of hulpmiddelen, die de eigen inbreng van het kind te stimuleren, te bundelen. Co-trainer 1 '*Als er inderdaad, specifiek voor de inbreng van het kind, meerdere instrumenten zijn die ter inspiratie kunnen dienen om in contact te brengen, ben ik zeker voor.'* Co-trainer 2*: 'Een koffer ter inspiratie met informatie over verschillende culturen, verschillende gesprekstechnieken en verschillende formulieren die aansluiten bij de specifieke jongeren (leeftijd, cultuur en taal), zou erg fijn zijn'.* Om de behoeften van de resterende respondenten te controleren, hebben de onderzoekers hiertoe een vraag toegevoegd aan de vragenlijst voor de aandachtsfunctionarissen en jeugdbeschermers. Op de vraag of hier behoefte aan is geven 12 van de 16 (75%) bevraagde jeugdbeschermers en 6 van de 9 (66,7%) bevraagde aandachtsfunctionarissen aan dat ze behoefte aan hebben, zie tabel 4 en 5.

Tabel 4 behoefte aan instrumenten, jeugdbeschermers.

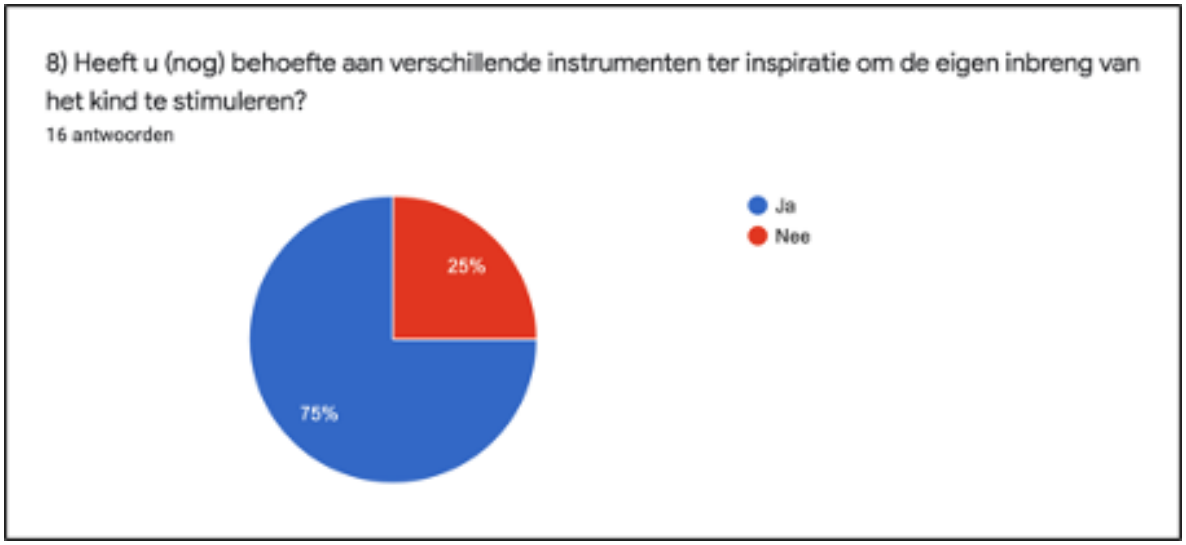

Tabel 5: behoefte aan instrumenten, aandachtsfunctionarissen.

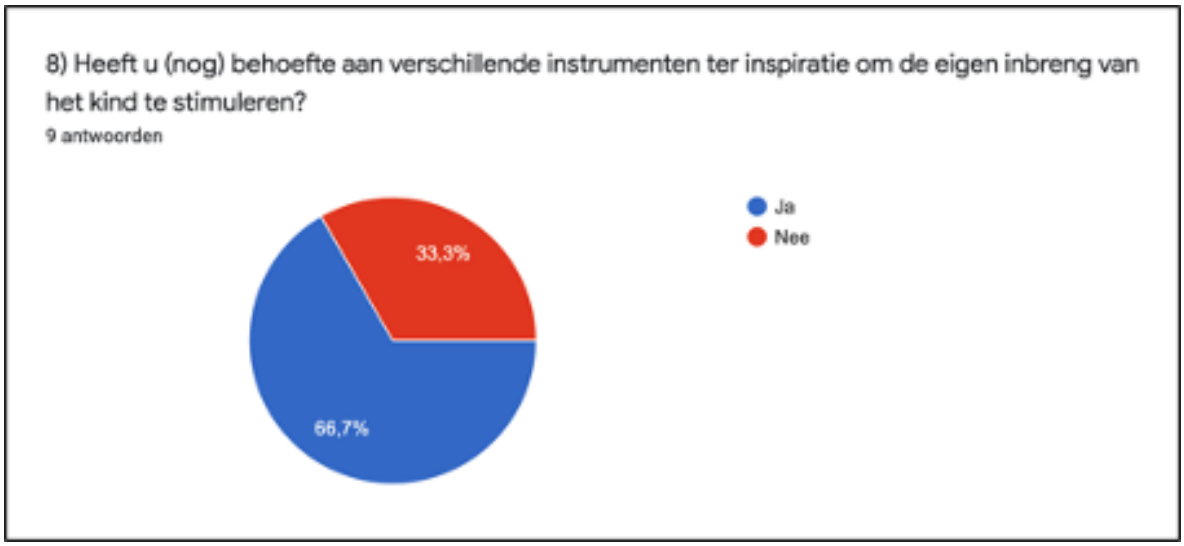

4.4.5. Samenvatting

Uit het onderzoek is gebleken dat er zowel intern als extern een grote diversiteit aan instrumenten beschikbaar is. Interne instrumenten worden echter niet ''officieel'' vanuit de organisatie aangeleverd, maar op initiatief van de jeugdbeschermers zelf toegepast. De werkzaamheid van interne als externe instrumenten is afhankelijk van diverse factoren zoals de cultuursensitiviteit ervan; indien deze te westers of te talig is, sluit het niet aan bij de doelgroep. Ook het achterliggende doel van het instrument, de situatie van het kind en of het aansluit bij de werkwijze van de jeugdbeschermer zijn bepalende factoren betreffende de werkzaamheid ervan. Voor nagenoeg de gehele onderzoekspopulatie geldt dat zij nu al instrumenten gebruiken, maar desondanks behoeften hebben aan inspiratie om de eigen inbreng van het kind te stimuleren.

Hoofdstuk 5 Conclusie, discussie en aanbeveling

5. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt op basis van de resultaten, antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek (5.1). Vervolgens staat de discussie paragraaf centraal (5.2) om daarna af te sluiten met aanbevelingen voor de organisatie (5.3). Een van de aanbeveling zal na dit onderzoek uitgewerkt worden tot product.

5.1. Conclusie

"Hoe kan de eigen inbreng van het kind een centralere rol krijgen in het begeleidingsproces?"

5.1.1. Rol van de jeugdbeschermer

Aan de hand van het onderzoek kan gesteld worden dat jeugdbeschermers een belangrijke schakel zijn om de eigen inbreng van het kind een centralere rol te geven in het begeleidingsproces. Met de juiste houding, gespreksvaardigheden, relevante kennis en hulpmiddelen kunnen zij de eigen inbreng van het kind stimuleren en de herkenbaarheid daarvan voor het kind in beeld brengen. Hiertoe zijn echter geen absoluut werkzame factoren te benoemen, omdat zowel de jeugdbeschermers, hun cliënten en diens situatie, zeer divers zijn. Ondanks dat het onderzoek nagenoeg geen eenduidige antwoorden heeft opgeleverd, heeft het de heersende diversiteit des te meer benadrukt. De juiste houding, gespreksvaardigheden, relevante kennis en hulpmiddelen, worden over het algemeen door de gehele onderzoekspopulatie als ondersteunende factoren gezien. Deze ondersteunende factoren benadrukken de rol van de jeugdbeschermer om de eigen inbreng van het kind een centralere rol te geven in het begeleidingsproces. Gespreksvaardigheden en de juiste houding zijn echter niet alleen voor jeugdbeschermers binnen Nidos van belang. Volgens Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (2017), zijn (onder andere) gespreksvaardigheden cruciaal voor jeugdprofessionals in het algemeen. Behalve luister- en regulerende vaardigheden, behoort hiertoe ook gezamenlijke besluitvorming. Dit laatste houdt in dat de jeugdprofessional veel open vragen stelt, veel informatie vraagt en geeft, de cliënt motiveert om te participeren in de besluitvorming en expliciet rekening houdt met de voorkeuren en omstandigheden van de cliënt, aldus Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (2017). Gesteld kan worden dat jeugdprofessionals zelf het belangrijkste instrument zijn bij diens beroepsuitoefening en dat zij afhankelijk zijn van voldoende kennis en vaardigheden om jeugdigen (en diens opvoeders) zo goed mogelijk te begeleiden.

5.1.2. Cultuursensitief werken

Uit het onderzoek is echter wel naar voren gekomen dat er sprake is van extra belasting voor jeugdprofessionals die zich specifiek inzetten voor vluchtelingenkinderen. Behalve gangbare kennis en vaardigheden dienen zij namelijk ook te beschikken over relevante kennis met betrekking tot verschillende culturen en hun begeleiding daar op aan te passen. De GGZ Standaarden (2020) spreekt in deze over een ''cultureel competente'' professional en doelt daarmee op de culturele competenties van individuele zorgprofessionals, welke betrekking hebben op kennis, vaardigheden en attitude om op adequate wijze contact te maken en professionele diagnostiek en behandeling toe te passen die zinvol en acceptabel is in de ogen van de cliënt. Cultuursensitief werken blijkt extra tijd en inzet van de jeugdbeschermer te vragen, zo stellen van Essen en Bala (2017). Deze bevindingen komen in de praktijkanalyse en ook in het hoofdonderzoek nadrukkelijk naar voren. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (NJi) moeten jeugdprofessionals die werkzaam zijn met deze doelgroep daarnaast bepaalde competenties hebben zoals een open, respectvolle houding, aandacht voor de ''eigen culturele bril'' en kennis van verschillende culturele achtergronden, zonder daarbij te generaliseren (2020). Hierbij kan aanpassing in taal en communicatie nodig zijn, bijvoorbeeld door het inzetten van een tolk of professionals met dezelfde culturele achtergrond, of het aanpassen en vertalen van materialen. Letterlijke vertaling is echter niet voldoende, het is belangrijk dat jeugdprofessionals gebruik maken van woorden en uitdrukkingen welke passen binnen de cultuur van de migrantengroep, aldus het NJi (2020).

5.1.3. Hulpmiddelen ter ondersteuning

Dichtbij het taalgebruik van het kind blijven werd in het onderzoek zelfs benoemd als dé manier om de eigen inbreng van het kind herkenbaar voor hem of haar in beeld te brengen. Aanpassing in taal, communicatie en hulpmiddelen werd in het onderzoek ook door een groot deel van de onderzoekspopulatie benoemd, met betrekking tot zowel het stimuleren van de eigen inbreng van het kind, als het herkenbaar bij het kind in beeld brengen daarvan. Zowel interne als externe jeugdprofessionals maken de eigen inbreng voor een kind herkenbaar door in gesprek met hem of haar terug te komen op wat het kind eerder heeft verteld en/of wat zij samen hebben afgesproken, zo bleek uit het onderzoek. Daarnaast blijken hulpmiddelen om de eigen inbreng van het kind te noteren en verder uit te werken hiertoe ondersteunend te zijn. Dit geldt voor de gehele onderzoekspopulatie, ongeacht of zij wel of niet met de VVV-methodiek hebben gewerkt. Uit het onderzoek werd desondanks duidelijk dat er ook behoefte is aan voor het kind relevante symbolen en hulpmiddelen welke in diverse talen beschikbaar zijn. Daaruit kan geconcludeerd worden dat de taalbarrière belemmerend kan zijn tijdens de begeleiding, wat het belang van aanpassing in taal en hulpmiddelen, zoals benoemd in het vorige alinea, bevestigd.

Ondanks dat er nagenoeg geen interne hulpmiddelen met betrekking tot eigen inbreng vanuit de organisatie beschikbaar zijn, toonde het onderzoek aan dat het merendeel van de onderzoekspopulatie op eigen initiatief toch gebruik maken van hulpmiddelen. Voor de gehele onderzoekspopulatie geldt desondanks dat zij behoefte hebben aan hulpmiddelen ter inspiratie met betrekking tot de eigen inbreng van het kind. Ook hierbij is er geen verschil tussen respondenten die wel of (nog) niet met de VVV-methodiek werken. Dit is te verklaren door het gegeven dat de term ''eigen inbreng'' niet alleen binnen de organisatie wordt gebruikt, maar over het algemeen centraal staat in de volledige (jeugd)zorgsector, al dan niet onder de benamingen van ''zelfregie'', ''zelfredzaamheid'' en ''autonomie'', wat al tijdens de praktijkanalyse in hoofdstuk 2, subparagraaf *2.2.1. Eigen inbreng* van het onderzoek werd beschreven. Jeugdprofessionals, en daarmee ook de onderzoekspopulatie, zijn over het algemeen dus al gericht op de ''eigen inbreng'' van hun cliënten. Dit gegeven is tevens een verklaring voor de externe hulpmiddelen met betrekking tot ''eigen inbreng'' die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen en mogelijk zelfs het gebruik van verschillende hulpmiddelen door de onderzoekspopulatie, ondanks dat deze niet officieel door de organisatie beschikbaar zijn gesteld. Aan de hand van het onderzoek kan worden vastgesteld dat er intern bruikbare instrumenten met betrekking tot ''eigen inbreng'' worden gebruikt, maar dat deze kennis is versnipperd en daardoor niet voor iedereen beschikbaar is. Ondanks dat er gedurende het onderzoek ook verschillende externe instrumenten uit de reguliere (jeugd)hulpverlening naar voren zijn gekomen en deze mogelijk ook toe te passen zijn bij de betreffende doelgroep, is voorzichtigheid hierbij geboden. Volgens het NJi (2020) is er van veel evidence based interventies (ofwel hulpmiddelen) niet bekend of deze ook geschikt zijn voor jeugdigen en ouders uit een andere cultuur, daar waar deze vaak zijn gebaseerd op onderzoek onder gezinnen met een Nederlandse afkomst. Tegelijkertijd is moeilijk te bepalen of cultuursensitieve interventieprogramma's effectiever zijn dan generieke programma's, omdat er tot nu toe maar beperkt onderzoek is gedaan naar de effecten. Bovendien heeft het onderzoek naar cultuursensitieve programma's over het algemeen veel methodologische tekortkomingen, aldus het NJi (2013). Volgens GGZ Standaarden (2020) moeten zowel zorgprofessionals als zorgorganisaties over de juiste competenties beschikken, en behandelstrategieën ''cultureel competent'' zijn om ervoor te zorgen dat jeugdprofessionals met generieke interventies goed kunnen aansluiten bij deze doelgroep.

5.1.4. Eindconclusie

De uitkomsten van het onderzoek leiden tot de conclusie dat ondersteuning van jeugdbeschermers zal leiden tot een centralere rol van de eigen inbreng van het kind in het begeleidingsproces. Nidos heeft hier al een eerste stap in gemaakt door een instrument dat specifiek gericht is op de eigen inbreng van het kind aan de VVV-methodiek toe te voegen. Ondanks dat het onderzoek enerzijds aantoont dat jeugdbeschermers over veel kennis, vaardigheden en motivatie beschikken om op eigen initiatief met de eigen inbreng aan de slag te gaan, blijken zij anderzijds ook behoefte te hebben aan inspiratie en ondersteuning hiertoe. Ondersteuning van jeugdbeschermers heeft een pedagogische relevantie, daar waar uit het onderzoek is gebleken dat de effectiviteit van de hulpverlening valt of staat bij de aanpak en werkwijze van de jeugdprofessional. Met andere woorden; hoe vollediger de kennis en vaardigheden van de jeugdprofessional, des te meer mogelijkheden er ontstaan om het kind tot zijn recht te laten komen. Specifiek voor jeugdprofessionals die werken met vluchtelingenkinderen geldt dat er sprake is van extra belasting, zo bleek uit het onderzoek. Tevens kan geconcludeerd worden dat hulpmiddelen daadwerkelijk ondersteunend zijn bij het stimuleren van- en herkenbaar in beeld brengen van de eigen inbreng van het kind. Ondanks dat jeugdbeschermers van Nidos op eigen initiatief op zoek gaan naar bruikbare hulpmiddelen, kan gesteld worden dat hier weinig van gedeeld wordt. De meeste jeugdbeschermers werken veelal zelfstandig en bovendien is er geen centrale omgeving waar deze informatie beschikbaar wordt gesteld. De onduidelijkheid over de efficiëntie van cultuursensitieve of generieke hulpmiddelen, benadrukt het belang om kennis met elkaar te delen en de complexiteit deze doelgroep des te meer. Uit het onderzoek is tot slot gebleken dat de nagenoeg de gehele onderzoekspopulatie positief staat ten opzichte van zowel het gebruik van hulpmiddelen als het delen en bundelen van bestaande kennis ter inspiratie. Op basis van de conclusies hebben de onderzoekers een aantal aanbevelingen opgesteld, welke nader worden toegelicht in dit hoofdstuk, paragraaf *5.3. Aanbevelingen.*

5.2. Discussie

In deze paragraaf wordt op professionele wijze teruggekeken op de uitvoering van het onderzoek, waarbij de volgende onderwerpen ter discussie worden gesteld.

5.2.1. Diversiteit jeugdbeschermers

''Gesteld kan worden dat ondersteuning van de jeugdbeschermers zal leiden tot een centralere rol van de eigen inbreng van het kind tijdens het begeleidingsproces. Echter blijken er veel

verschillende meningen over de werkzame factoren te zijn. Het onderzoek benadrukt niet alleen de diversiteit van de jeugdbeschermers, maar ook van de kinderen en diens situatie''.

Volgens de onderzoekers schuilt er enerzijds een grote kracht in de diversiteit van de jeugdbeschermers en het ontbreken van een eenduidig antwoord op de onderzoeksvraag. Het gegeven dat jeugdbeschermers zich niet vasthouden aan één specifieke werkwijze én open staan voor andere passende mogelijkheden, toont aan dat zij beschikken over flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Volgens Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming (PJJ) et al. (2018) zijn juist deze flexibiliteit en aanpassingsvermogen van belang bij het werken met een complexe doelgroep zoals vluchtelingkinderen, maar ook voor jeugdprofessionals in het algemeen. Bovendien zijn jeugdprofessionals verplicht om zich te houden aan de professionele standaard zoals de beroepscode, zo beschrijven PJJ et al. (2018). Van hen wordt verwacht dat zij zich afvragen wat er in een specifieke situatie voor de specifieke cliënt de juiste weg is. Ondanks dat professionele standaarden en richtlijnen ter handvat dienen, moet een jeugdprofessional hier (beredeneerd) van af kunnen wijken, als dat in het belang is van zijn cliënt. Volgens PJJ et al. (2018) vraagt dat om een grote mate van professionele autonomie; de professionele bewegingsruimte binnen geldende (beroeps)ethische normen. Ofwel de ruimte die jeugdprofessionals nodig hebben om naar eigen oordeel maatwerk te kunnen leveren, aldus PJJ et al. (2018). De heersende diversiteit lijkt vanuit dat oogpunt dus positief te zijn. Anderzijds kan men zich afvragen of de jeugdbeschermers binnen Nidos kunnen voldoen aan de verwachting van de organisatie om gepaste ondersteuning aan deze kwetsbare doelgroep te bieden als een eenduidige werkwijze ontbreekt. PJJ et al. beschrijven namelijk ook dat onder andere goede scholing, werkbegeleiding en ruimte om met collega's te overleggen en/of de expertise van andere professionals in te roepen voorwaardelijk is om goede invulling te kunnen geven aan professionele autonomie, aangezien het beroep en de samenleving waarin beroepsuitoefening plaatsvindt voortdurend veranderen (2018).

5.2.2. Betrouwbaarheid en validiteit

Het onderzoek is door twee studenten met een verschillende achtergrond uitgevoerd. Een van hen heeft ervaring als stagiaire binnen de organisatie, terwijl de organisatie voor de ander tot het onderzoek nog onbekend was. Dit verschil in zienswijze heeft bijgedragen aan een kritische houding van de onderzoekers. De dialogische validiteit is gewaarborgd door constant feedback te vragen aan de opdrachtgever en andere betrokkenen. De meetinstrumenten, transcripten en resultaten zijn geverifieerd bij alle respondenten om een onjuiste interpretatie uit te sluiten. De onderzoekers hebben de antwoorden op de drie extra vragen vanuit de co-

trainers verzameld en aan hen toegestuurd. Tevens zijn de onderzoekers transparant geweest door alle relevante respondenten online op de hoogte gehouden van de voortgang van het onderzoek. In gesprek met de opdrachtgever zijn de gevonden instrumenten uit de literatuurstudie nader bekeken en is besproken of deze mogelijk kunnen worden ingezet bij de doelgroep van de organisatie. Tot slot is de behoeften voor de gekozen aanbeveling nagaan bij alle respondenten. Dit betekent dat er voldoende momenten van uitwisseling met anderen zijn geweest (van der Donk & van Lanen, 2012).

Gesteld kan worden dat er sprake is van collectieve ontwikkeling en bijdrage aan de lerende organisatie. Wat volgens de onderzoekers wijst op katalyserende validiteit. Het onderzoek leidt niet alleen tot het ontwikkelen van nieuwe kennis en inzichten, maar ook dat jeugdbeschermers zich, naast hun eigen kennis en kwaliteiten, verder kunnen ontwikkelen. Het gegeven dat de implementatie van de VVV-methodiek door Covid-19 is vertraagt, is uiteraard spijtig maar in het kader van dit onderzoek ook gunstig. De uitkomsten van het onderzoek en daarop volgende aanbevelingen kunnen daadwerkelijk meegenomen worden in de implementatie.

Ondanks dat het kindperspectief ontbreekt, is het onderzoek van zo veel mogelijk verschillende perspectieven bekeken. De opdrachtgever, wie tevens jeugdbeschermer én beleidsmedewerker is. De co-trainers, wie jaren als jeugdbeschermers in het werkveld hebben gewerkt en gemotiveerd zijn om de VVV-methodiek over te brengen. De aandachtsfunctionarissen, die fungeren als aanspreekpunt voor de jeugdbeschermers. De jeugdbeschermers, die nog niet of juist wél met de VVV-methodiek hebben gewerkt. En tot slot hebben de onderzoekers ook buiten de organisatie gekeken naar perspectieven, zoals literatuur en een externe organisatie wat een betrouwbaar beeld oplevert en invloed heeft op het triangulatie niveau.

Ondanks dat de mate van respons enerzijds niet is waarop de onderzoekers gehoopt hadden, zijn zij anderzijds toch erg blij met de aantallen. De lage mate van respons werd namelijk al wel verwacht, zoals beschreven in hoofdstuk 3, paragraaf *3.1. De onderzoeksbenadering*. De onderzoekers zijn door de belemmeringen rondom COVID-19 nooit op de praktijkplek aanwezig geweest, waardoor het creëren van een draagvlak enigszins is belemmerd. Doordat het gehele onderzoek digitaal is uitgevoerd, is het onderzoek onpersoonlijker geworden waardoor het respons (mogelijk) kleiner is geweest. Daarnaast werden de trainingen voor de jeugdbeschermers over de VVV-methodiek uitgesteld. Ook was de timing niet optimaal omdat de hoofd-gedragswetenschapper, wie de methodiek heeft ontwikkeld, destijds ziek is geworden en ontbreekt haar kennis en visie betreffende het onderzoek. Ondanks deze belemmeringen hebben de onderzoekers gestreefd naar een actieve houding door veel in contact te zijn met

de andere relevante betrokkenen en zichtbaar te blijven. Dit hebben de onderzoekers gedaan door wekelijks te beeldbellen, mailcontact te behouden en de betrokkenen mee te nemen in het gehele onderzoeksproces. Daarnaast zijn de co-trainers actief bij onderzoek betrokken geweest door te fungeren als tussenpersoon. Hiermee hoopten de onderzoekers het draagvlak, ondanks hun 'onzichtbaarheid', te vergrootten.

5.2.3. Afbakening en generalisering

Er is geen sprake van afbakening van regio's geweest, alle regio's konden worden betrokken bij het onderzoek. Gezien het lage aantal respondenten zijn de gegevens niet representatief voor de gehele organisatie. De organisatie bestaat uit circa 400 professionals, waarvan er ongeveer 30 professionals hebben deelgenomen aan het onderzoek. Het is een landelijke organisatie die een regionale werkwijze heeft. Omdat de onderzoekers de anonimiteit en daarmee de veiligheid hebben gewaarborgd, is niet duidelijk welke regio's hebben deelgenomen aan het onderzoek. De behoeften die in het onderzoek naar boven zijn gekomen, zijn dus niet geldend voor alle regio's. Het is daarmee afhankelijk per locatie in hoeverre de uitkomsten relevant zijn.

De antwoorden van de co-trainers komen overeen met elkaar, maar ook overeen met de antwoorden van de regionale aandachtsfunctionarissen. Desondanks mag hier ook niet geconcludeerd worden dat de behoeften van de co-trainers, aandachtsfunctionarissen en van de bevraagde jeugdbeschermers overeenkomt met de rest van de jeugdbeschermers van de organisatie, omdat dit een te klein percentage is. Echter zal de visie van de co-trainers leidend zijn. Deze vier co-trainers zijn namelijk degene die de informatie en de werkwijze van de VVV-methodiek gaan overbrengen aan de jeugdbeschermers en zij hebben dezelfde visie als die van de organisatie. De resultaten van het onderzoek zijn daarom in ieder geval bruikbaar voor de organisatie bij creëren van mogelijkheden om de eigen inbreng van het kind een centralere rol te geven in het begeleidingsproces.

5.2.4. Relevante bijvangst

Behalve data met betrekking tot de hoofdvraag, hebben de onderzoekers ook andere data verkregen. De co-trainers hebben hun mening uitgesproken over de VVV-methodiek en dit is relevant voor de organisatie om er achter te komen hoe deze methodiek wordt ontvangen. Het inbrengformulier wordt goed ontvangen en het analyseschema geeft meer inzicht in alle leefgebieden. Er zijn altijd onderwerpen die eruit springen gedurende de begeleiding waardoor andere items, zoals bijvoorbeeld 'seksuele voorlichting', ondergesneeuwd raken. Die komen

door deze methodiek wel meer in beeld, wat een mooie bijkomstigheid is. Daarnaast is naar voren gekomen dat 'Kennisweb' gn prettig middel is om informatie op te zoeken. Reacties hierop zijn: *'Kennisweb fungeert niet zoals het moet en is onoverzichtelijk' en 'informatie is onvindbaar'.* De onderzoekers zullen hier rekening mee houden met betrekking tot de aanbeveling. Wellicht is er een andere manier om kennis te delen zodat de aanbeveling aansluit bij de vraag vanuit de medewerkers.

5.2.5. Nog niet onderzocht en suggesties voor vervolgonderzoek

Het is de onderzoekers onverhoopt niet gelukt om het perspectief van de kinderen, waar het uiteindelijk om draait, mee te nemen in het onderzoek. Volgens de onderzoekers is een onderzoek naar de eigen inbreng van het kind, zonder het kind daarin mee te nemen, onvolledig. De onderzoekers raden dan ook nadrukkelijk aan om vervolgonderzoek naar het perspectief van het kind zelf uit te laten voeren, zodat men nog beter zicht krijgt op wat er nodig is om de eigen inbreng van het kind een centralere rol te geven in het begeleidingsproces. Dit wordt bevestigd door een van de co-trainers: *"Mogelijk is het goed om na te gaan wat jongeren echt vinden van het formulier inbreng kind".* Hierbij dient echter wel rekening gehouden te worden met de kwetsbaarheid van de doelgroep. Daarnaast is in het onderzoek regelmatig teruggekomen dat tijd een belemmerende factor is voor jeugdbeschermers. Mogelijk is vervolgonderzoek naar dit gegeven interessant en leidt dit tot minder belasting van de jeugdbeschermers, wat ten goede zal komen aan de kwaliteit van begeleiding.

5.3. Aanbevelingen

5.3.1. Beschikbare kennis delen

Jeugdbeschermers blijken individueel over waardevolle kennis en hulpmiddelen te beschikken die de eigen inbreng van het kind in het begeleidingsproces ten goede komt. De onderzoekers bevelen aan om beschikbare kennis beter in beeld te brengen en dit ter inspiratie voor alle jeugdbeschermers beschikbaar te stellen in een duidelijk overzicht. Omdat de huidige manier van kennisoverdracht (via Kennisweb) niet efficiënt blijkt te zijn, dient de omgeving waarin relevante kennis en hulpmiddelen wordt gedeeld aangepast te worden. Aanvullend hierop bevelen de onderzoekers aan om eens in half jaar na te gaan of de kennis die beschikbaar wordt gesteld nog actueel en bruikbaar is. Mogelijk kunnen hier één of meerdere personen voor aangewezen worden.

De onderzoekers zijn tijdens het hoofdonderzoek nagegaan of er behoefte is aan bovenstaande aanbeveling. De gehele onderzoekspopulatie bleek behoefte te hebben aan inspiratie en het delen van beschikbare (en nieuwe) kennis. Deze aanbeveling is door de onderzoekers

uitgewerkt tot een product. Informatie en verantwoording daarvan is door de onderzoekers beschikbaar gesteld en verzoeken de lezer naar het document: "productverantwoording".

5.3.2. Samenwerking

Met oog op het delen van kennis, bevelen de onderzoekers daarnaast aan om samenwerkingsrelaties aan te gaan met partnerorganisaties zoals Vluchtelingenwerk Nederland. Onder andere het project ''Time4you'' van VWN is gericht op empowerment van vluchtelingenkinderen aan de hand van voorlichtingen en het organiseren van bijeenkomst met uiteenlopende activiteiten. Uit het interview met respondent 4 (externe organisatie) bleek dat er een scala aan activiteiten wordt georganiseerd door enthousiaste professionals met individuele specialisaties, waarbij eveneens aandacht is voor de eigen inbreng van het kind.

5.3.3. Vertaling beschikbare instrumenten

Om aan te sluiten bij de eigen inbreng van het kind, wordt aanbevolen de instrumenten, zoals het inbrengformulier, ook in de taal van het kind beschikbaar te stellen, zodat het kind begrijpt waar het over gaat.

5.3.4. Respons

Tot slot hebben de onderzoekers weinig respons ontvangen vanuit de digitale vragenlijsten. Opdrachtgever gaf tevens aan dat deze manier van werven weinig respons zou geven en dit is ook zo gebleken uit het onderzoek. Aanbevolen wordt dat de organisatie op zoek gaat naar geschikte manieren om informatie van de jeugdbeschermers te verkrijgen.

Literatuurlijst

Bouteh, K., & de Haan, A. (2019, juni). *Cultuursensitief werken met jeugdigen en gezinnen.* (Rapport) Utrecht: Pharos. Geraadpleegd op 15 september 2020, van https://www.pharos.nl/wp-content/uploads/2019/10/Cultuursensitief-werken-met-jeugdigen-en-gezinnen_Pharos_2019-1.pdf

BPSW. (2017). *Beroepscode voor de Jeugd- en Gezinsprofessional.* Geraadpleegd op 09 december 2020, van https://skjeugd.nl/wp-content/uploads/2017/12/Beroepscode-jeugd-en-gezinsprofessionals.pdf

CBS. (2012). *Migranten, vreemdelingen en vluchtelingen: Begrippen op het terrein van asiel en buitenlandse migratie.* Geraadpleegd op 14 september 2020, van https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2012/43/migranten-vreemdelingen-en-vluchtelingen-begrippen-op-het-terrein-van-asiel-en-buitenlandse-migratie

De Jonghe, F., Dekker, J., & Goris, C. (1997). *Steun, stress, kracht en kwetsbaarheid in de psychiatrie.* Assen: Van Gorcum.

GGZ Standaarden. (2020, 05 november). *Generieke module: Diversiteit.* Geraadpleegd op 09 december 2020, van https://www.ggzstandaarden.nl/uploads/pdf/project/project_751c37f0-15af-4c4a-9cf9-705bdd72ba2f_diversiteit__authorized-at_27-09-2018.pdf

Humanity House. (2018). V*luchtelingen, asielzoekers en migranten: wat is het verschil?* Geraadpleegd op 06 juli 2020, van https://humanityhouse.org/blog-een-vluchteling-asielzoeker-of-migrant-wat-is-het-verschil/?gclid=Cj0KCQjw2PP1BRCiARIsAEqv-pQKe35YOuGa5dcD4b3skzUErhvViOMtYDwcecqxr52U9IcYj2OgaQgaArHmEALw_wcB

Liberties. (2016, 16 maart). *Waarom zijn 10.000 vluchtelingenkinderen in Europa verdwenen?* Geraadpleegd op 09 september 2020, van https://www.liberties.eu/nl/news/waarom-verdwijnen-duizenden-vluchtelingenkinderen-uit-europees-asielsysteem/7476.

Movisie. (2017). *Signs of Safety.* Geraadpleegd op 09 september 2020, van https://www.movisie.nl/interventie/signs-safety

Nederlands Jeugdinstituut. (2020). *Deltamethode: beslissen over hulp.* Geraadpleegd op 07 september 2020, van https://www.nji.nl/Deltamethode

Nederlands Jeugdinstituut. (2018). *Kwetsbaar, 18 jaar en dan?* Geraadpleegd op 08 december 2020, van https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Quickscan-Kwetsbaar,-18-jaar-en-dan.pdf

Nederlands Jeugdinstituut. (2015). *Straks werken in de jeugdhulp of jeugdbescherming? Wat betekenen de Jeugdwet en het nieuwe jeugdstelsel voor jou?* Geraadpleegd op 06 oktober 2020, van https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Straks-werken-in-de-jeugdhulp-of-jeugdbescherming.pdf

Nederlands Jeugdinstituut. (2013). *Wat werkt bij migrantenjeugd?* Geraadpleegd op 04 december 2020, van https://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Wat-werkt/Wat-werkt-onderwerpen/Wat-werkt-bij-migrantenjeugd

Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming., BPSW., NIP., & NVO. (2018). *Kompas in de jeugdhulp en jeugdbescherming.* Geraadpleegd op 04 december 2020, van https://professionaliseringjeugdhulp.nl/assets/PJJ-1815-Kompas-def.pdf

Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming. (2017). *Vaardigheden van de jeugdprofessional.* Geraadpleegd op 04 december 2020, van https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/het-beslisproces/vaardigheden-van-de-jeugdprofessional/

Rijksoverheid. (2020). *Immigratie en naturalisatiedienst.* Geraadpleegd op 30 september 2020, van https://www.rijksoverheid.nl/contact/contactgids/immigratie-en-naturalisatiedienst-ind

Rijksoverheid. (z.d.). *Jeugdhulp bij gemeenten.* Geraadpleegd op 05 oktober 2020, van https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/jeugdhulp-bij-gemeenten

Schippers, M. (2017). *Kinderen, gevlucht en alleen: een interculturele visie op de begeleiding van alleenstaande gevluchte kinderen*. Utrecht: Stichting Nidos.

Schippers, M., (met Bastiaens, F., & Verstegen, T.). (2019). *Veerkracht versterken van vluchtelingenkinderen: een interculturele methodiek voor jeugdbeschermers.* Utrecht: Stichting Nidos.

Spinder, S., van Hout, A., & Hesser, K.E. (2010). *Nidosmethodiek voor Opvang en Wonen in Gezinsverband: Thuis en Onderweg.* Utrecht: Stichting Nidos.

Stichting Nidos. (2018). *Missie Nidos.* Geraadpleegd op 10 september 2020, van https://www.nidos.nl/home/missie-en-visie-van-nidos/missie-nidos/

Stichting Nidos. (2018). *Nidos en Europa.* Geraadpleegd op 09 december 2020, van https://www.nidos.nl/home/nidos-en-europa/

Stichting Nidos. (2018). *Organisatie.* Geraadpleegd op 01 december 2020, van https://www.nidos.nl/home/organisatie-en-medewerkers/

Stichting Nidos. (2020, juli). *Veerkracht versterken van vluchtelingenkinderen.* (Nieuwsbrief). Geraadpleegd op 04 oktober 2020, van https://stichtingnidos.sharepoint.com/sites/jeugdbescherming/Gedeelde%20documenten/Forms/Methodieken.aspx?id=%2Fsites%2Fjeugdbescherming%2FGedeelde%20documenten%2FNieuwsbrief%201%20implementatie%20VVV%20Methodiek%2Epdf&parent=%2Fsites%2Fjeugdbescherming%2FGedeelde%20documenten

Stichting Nidos. (2020). *Visie Nidos.* Geraadpleegd op 10 september 2020, van https://www.nidos.nl/home/missie-en-visie-van-nidos/visie-nidos/

Stichting Vluchteling. (2018). *Vluchtelingen, asielzoekers, migranten: Wat is het verschil?* Geraadpleegd op 15 september 2020, van https://www.vluchteling.nl/nieuws/2018/7/vluchtelingen%2C-asielzoekers%2C-migranten%3A-wat-is-het-verschil

UNHCR. (2020). *Begrippenlijst.* Geraadpleegd op 14 september 2020, van

https://www.unhcr.org/nl/media/begrippenlijst/

Universiteit Utrecht. (2020) *Universiteitsbibliotheek: Inleiding Letterkunde/Literatuurwetenschap: Zoekstrategie.* Geraadpleegd op 09 december 2020, van https://libguides.library.uu.nl/c.php?g=202268&p=1331977

Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2012). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.

Van Essen, J., & Bala, J. (2007). *Als glas in lood.* Utrecht: Pharos

Wij-leren.nl. (z.d.). *Zelfdeterminatie theorie - Self-Determination Theory (SDT).* Geraadpleegd 06 oktober 2020, van https://wij-leren.nl/zelfdeterminatie-theorie.php

Wijnja, M., van Eijk, L., Evenboer, E., & Reijneveld, M. (2020). *Inbreng van jongeren en hun ouders cruciaal voor goede jeugdhulp. Sociale Vraagstukken*. Geraadpleegd op 06 oktober 2020, van https://www.socialevraagstukken.nl/inbreng-van-jongeren-en-hun-ouders-cruciaal-voor-goede-jeugdhulp/

Bijlagen

1. Meetinstrumenten

1.1. Zoek- en selectiestrategie

Toelichting op zoek- selectiestrategie Pubmed: In deze zoekstrategie wordt aan de hand van een PICO vraagstelling aangegeven welke doelgroep centraal staat, welke interventie beoogt is en welk resultaat de onderzoeksgroep wil zien.

ZOEKSTRATEGIE **(Uitleg)**	**RAPPORTAGE ZOEKSTRATEGIE** **(Hier de uitwerking zetten)**
Stap 1: **Vraagstelling/onderwerp**	**Stap 1:Vraagstelling**: Hoe kan de eigen inbreng van het kind een centralere rol krijgen? **Deelvraag:** Welke instrumenten zijn er binnen en buiten de organisatie om eigen inbreng van kind te stimuleren?
Stap 2: **PICO formuleren** **P = patient / population / problem** **I = intervention** **C = comparison** **O = outcome**	**Stap 2:** **P:** Kinderen tot 18 jaar oud met migratieachtergrond (vluchtelingenstatus) **I:** Eigen inbreng een centralere rol geven **C:** Eigen inbreng geen centralere rol geven **O:** Veerkracht verhogen en grip op het leven verbeteren. De ontwikkeling van het kind te optimaliseren. Instrumenten en methode vinden.
Stap 3: **formuleren op basis van de** **stalige databases deze zoekter-** **n**	**Stap 3.1 en 3.2:** **PICO zoektermen. (Gebruik gemaakt van thesauruszorgenwelzijn.nl)** Kinderen (vluchtelingenkinderen) Eigen inbreng, eigen regie, zelfregie, zelfbeschikking, veerkracht, autonomie, agentschap Optimaliseren, verbeteren, stimuleren, centralere rol krijgen. Methode en instrumenten **PICO in Engelse begrippen. (Gezocht in Engels woordenboek en op contextreverso.net)**

zoektocht naar de MeSH ter- **: allereerst MeSH-termen ver-** **bijbehorende definitie; zo no-** **stwoorden vermelden** **SH term de search op PubMed** **er het aantal hits (resultaten)** **rm (deze staat in PubMed in** **nder 'Advanced' en die kun je**	**P:** Children, refugee child **I:** Agency, self-input, ownership, resilience, autonomy **C:** No agency, self-input, resilience, autonomy **O:** Increasing, central role, improving, stimulate, optimizing agency Methode/instruments **3.3: Gevonden MeSH termen en definities** (**https://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh**) **P:** • MeSH "Children " > 31 MeSH- terms **Definition:** A person 6 to 12 years of age *Er bestaat geen MeSH term voor kinderen van 12 tot 18 jaar. Young adult is vanaf 19 jaar en wordt niet opgenomen in de zoekstring, wel wordt **minor** meegenomen: A person who has not attained the age at which full civil rights are accorded.* • MeSH "Refugee Child " > 0 MeSH- terms *Er bestaat geen MeSH term voor vluchtelingenkinderen. Wel staat refugees beschreven maar dit is te breed en wordt niet opgenomen in de zoekstring.* **I:** • MeSH "Resilience, psychologic"> 2 MeSH- terms **Definition:** The human ability to adapt in the face of tragedy, trauma, adversity, hardship, and ongoing significant life stressors. • MeSH "Autonomy"> 10 MeSH- terms **Definition Personal autonomy:** Self-directing freedom and especially moral independence. An ethical principle holds that the autonomy of persons ought to be respected. **Definition Relational autonomy:** The social context within which all individuals exist and acknowledge the emotional and embodied aspects of decision-makers. The approach acknowledges the central role of others in decision-making, including clinicians, who have a responsibility to engage patients' and surrogates' emotional experiences. • MeSH "Agency and self-input"> .. MeSH-terms

	Agency heeft 44 zoektermen maar niet die in het onderzoek wordt bedoeld. Agency, welfare child wordt niet opgenomen in de zoekstring omdat hiermee child protective services wordt bedoeld en dit niets te maken heeft met de term agency. **O:** • MeSH "Methods" > 28 MeSH-terms **Definition:** A series of steps taken in order to conduct research. • MeSH "Increasing, central role, improving, stimulate, optimizing, instruments."> .. MeSH-terms *Dit zijn termen die te globaal zijn. De bovenstaande zoekstrings worden gebruikt en artikelen die increasing, central role, improving, stimulate, optimizing bevatten, zullen gelezen worden.* **3.4:Aantal hits search:** • "Children" [Mesh] aantal hits: 2.725.920 • "Refugee Child" aantal hits: 4.538 • "Resilience, Psychological" [MeSH] aantal hits 10.847 • "Autonomy, Personal" [Mesh] aantal hits: 19.770 • "Autonomy, Relational" [Mesh] aantal hits: 563 • "Methods" [Mesh] aantal hits: 4.662.491
RESULTATEN ZOEKSTRATEGIE	**Search**
Stap 4 A **r nu alle zoektermen tot een** **g' met de boolean opera-** **en of ''AND''**	**4A.1: Aantal titels volledige search** • Refugee Child aantal hits: 4.538 • Children [MeSH] AND Resilience, Psychological [MeSH] aantal hits: 2.857 • Children [MeSH] AND Autonomy (Personal and Relational) [MeSH] aantal hits 1.567 • **P+I+O:** "Refugee children" AND "improve" AND "agency" aantal hits: 63 "Children" [Mesh] AND "Resilience, Psychological" [Mesh] AND "Autonomy personal and relational" [Mesh] aantal hits: 8 "Refugee Children" AND "improving Resilience, Psychological" aantal hits: 16

	- "Methods" [Mesh] "Refugee Children" AND "improving resilience psychological" aantal hits: 9
Stap 4B: **esultaten (hits) van je search** **mbinatie van alle zoektermen** **.** **f je nog andere filters moet ge-** **als 'publicatiedatum'.** **desgewenst je zoekstring aa**	**4B.1 en 2:** **Inclusiecriteria:** Article types: : 87 hits **Overige filters:** • Publication dates: 10 "years" aantal hits: 55 **Exclusiecriteria: vermeld hier de MeSH termen (of vrije termen die je in je zoekstring met 'NOT' booleans hebt opgenomen).** • Kinderen ouder dan 18 jaar worden niet opgenomen • Termen zoals 'decrease' en 'disimprove' worden niet opgenomen omdat de onderzoekers deze definities al hebben beschreven in de analyse • Ownership is weggelaten, de definitie hiervan was het bezit van voorwerpen. **4B.3:** Als er niet genoeg informatie wordt gevonden, wordt de zoekterm **minor** toegevoegd.
Stap 4C: **els en de abstracts van de ge-** **ikelen en bekijk welke artike-** **kt zijn.** **eferenties van de artikelen die** **onderwerp passen.** **MeSH termen die je hebt ge-** **artikelen die goed bij je onder-** **en**	**4C.4: Aantal abstracts na tweede selectieronde met de volgende in- en exclusiecriteria:** Titels abstract gelezen van de 55 artikelen. Bijna alle artikelen komen niet overeen met het onderwerp. Dit komt omdat eigen inbreng, agency, zelfregie, zelfinput niet voorkomt in pubmed. De methoden en instrumenten zijn vooral gericht op het versterken van de veerkracht en de autonomie omdat de termen zo zijn vertaald. Als er in pubmed gewerkt wordt met termen zoals: ownership, self input, own input, improve agency etc. geeft deze resultaten weer die niks met het onderwerp te maken hebben of er zijn geen resultaten.

	Artikelen over versterken van veerkracht en autonomie hebben de onderzoekers niet nodig voor de deelvraag. Wellicht kunnen er wat artikelen gebruikt worden voor het opzetten van de vragenlijsten.
Stap 4D: 1. **Voor de opdrachten in K&I 1 B gebruik je nu het filter: 'full-tekst available'** 2. **Bekijk de artikelen en bepaal opnieuw of het past bij je onderzoeksvraag**	**4D.1:** **Vermeld hoeveel van de gekozen artikelen uit:** • "free full-text" aantal hits: 9 **4D.2:** **Vermeld het aantal artikelen met de definitieve in- en exclusiecriteria:** • 1 artikel
Stap 4E: WELKE ARTIKELEN GA IK GEBRUIKEN? **Vermeld hier de geschikte artikelen (voor K&I-1B zijn 2 actuele reviews en/of guidelines voldoende)**	**Stap 4E: WELKE ARTIKELEN GA IK GEBRUIKEN?** **Gebruikte artikelen:** Valuing All Voices: refining a trauma-informed, intersectional and critical reflexive framework for patient engagement in health research using a qualitative descriptive approach **Land:** Canada **Setting:** Roche et al. Research Involvement and Engagement (BMC) **Datum:** 19 juli 2020 https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32699647/

1.2. Interviewguide

Introduceer het gesprek met de onderstaande informatie en vragen. Houd de aangegeven volgorde aan.	
Intro	Wij zijn blij dat u deel wilt nemen aan dit onderzoek en interview en hiervoor de tijd wilt nemen. Als het goed is, hebt u een mail van ons ontvangen over de probleemstelling vanuit de praktijkanalyse, klopt dat? Heb je daar specifiek nog vragen over?
Topics aangeven	We beginnen met het aangeven van de topics. Het overkoepelende thema is de VVV-methodiek. De topics zijn: • Eigen inbreng kind stimuleren (verleden - heden - toekomst) • Eigen inbreng herkenbaar voor kind in beeld brengen (verleden - heden - toekomst) • Instrumenten rondom eigen inbreng (verleden - heden - toekomst)
Uitleg over het doel van het onderzoek:	We willen met u een gesprek voeren in de vorm van een interview. Het thema van ons onderzoek is de VVV-methodiek en dan specifiek gericht op de eigen inbreng van de jongeren en hoe jeugdbeschermers dit herkenbaar voor de jongere in beeld kunnen brengen. Aansluiten hierop is ons doel om de jeugdbeschermers hierbij zo volledig mogelijk te ondersteunen.
Aangeven dat de gegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt	Bij het uitwerken van de gegevens, door middel van een transcript, wordt uw naam niet genoemd. Zo kan niemand achterhalen wat u gezegd hebt. De dingen die u ons vertelt zullen alleen voor ons onderzoek worden gebruikt. Na afloop van het interview zullen wij de globale uitkomsten per mail toesturen. Zo kunt u controleren of we uw woorden juiste geïnterpreteerd hebben. Indien gewenst kan het transcript ook meegestuurd worden.
Als de respondent wil stoppen	Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat ten allen tijden aangeven. Wij stoppen dan met het interview.

Vertellen dat het gesprek op band wordt opgenomen	Met uw toestemming zouden we het gesprek graag willen opnemen (zonder beeld). Dit zorgt er ook voor dat wij nu niet veel hoeven op te schrijven en ons volledig op het gesprek kunnen richten. Na afloop zullen wij het interview uitschrijven (transcript). Vanuit de wet is voorgeschreven dat we u om toestemming moeten vragen als we gebruikmaken van een bandrecorder. Daarom vraag ik u zo meteen, als de band loopt, of u toestemming geeft dat dit gesprek wordt opgenomen op band. **Vindt u het goed dat dit gesprek wordt opgenomen op band?**
Uitleggen waarom er een interviewer en ondersteuner is	Wij zijn met twee personen, zodat we elkaar kunnen aanvullen als dat nodig is of de leidraad van ons interview duidelijk in beeld te kunnen blijven houden. We hebben geen afspraken over wie welke vraag stelt. De reden hiervoor is dat we dit interview graag willen zien als gesprek i.p.v. vraag en antwoord. Zijn er nog vragen tot nu toe? Nee of ja.. Zo nee, dan beginnen we nu met het gesprek. Om te beginnen stellen we wat introducerende vragen:
Introducerende vragen	
Jeugdbeschermer	• Mag ik vragen naar je leeftijd? • Hoe lang ben je al jeugdbeschermer bij Nidos? • Heb je altijd met deze doelgroep gewerkt? • Wat is de reden dat je voor deze doelgroep hebt gekozen?
Eigen inbreng	Er worden verschillende begrippen rondom eigen inbreng in de VVV-methodiek gebruikt, zoals veerkracht, agency, autonomie, persoonlijke kracht en zelfbeschikking. Ook in onze literatuurstudie zijn we veel verschillende begrippen tegen gekomen die hier verband mee lijken te hebben, zoals bijvoorbeeld zelfregie. • Wat betekent eigen inbreng voor jou?

	• Kom je het begrip eigen inbreng veel tegen in je beroep? Is dat altijd zo geweest? • Kun je een (gedetailleerde) beschrijving geven van een situatie waarbij je de eigen inbreng van een amv stimuleerde? • Heb je bij dat voorbeeld een instrument bij gebruikt?
Controlerende vraag	Begrijpen we goed dat u onder 'eigen inbreng' het volgende verstaat? ….. Is het goed dat we nu wat vragen stellen over de topics?
Vragen die je kunt stellen over ….	
• **Eigen inbreng kind stimuleren**	*We stellen nu vragen over het onderwerp: eigen inbreng stimuleren. Om een structuur te geven aan het gesprek hebben we de vragen gecategoriseerd in 3 fasen: verleden, heden en toekomst. Hierdoor krijgen wij een duidelijk beeld over hoe het was, hoe het is en hoe het kan worden.* *Verleden* • Hoe hebben jeugdbeschermers tot nu toe aan eigen inbreng gewerkt *Heden* • Hoe stimuleer jij de eigen inbreng van het kind? • Hoe reageert het kind op jouw pogingen hem/haar eigen inbreng te stimuleren? *Toekomst* • Wat heb je nodig om de eigen inbreng van het kind te stimuleren? • Wat denken co-trainers dat jeugdbeschermers nodig hebben om, ondanks al die belemmerende factoren, de eigen inbreng te stimuleren?
• **Eigen inbreng herkenbaar voor kind in beeld brengen**	*Het volgende onderwerp is de eigen inbreng en de herkenbaarheid hiervan. Uit onze praktijk analyse is gebleken dat herkenbaarheid van het kind niet altijd herkenbaar voor hen is. Doordat de bewoording van het kind bijvoorbeeld niet letterlijk wordt overgenomen maar aangepast door de jeugdbeschermer. "Als bijvoorbeeld een kind zegt dat het pesten van*

	haar broertje haar kracht is, dan kan een jeugdbeschermer denken hee dat is niet relevant dus dat schrijf ik niet op, of gebruik er andere woorden voor" *Verleden* • Hoe wordt de eigen inbreng volgens jou herkenbaar in beeld gebracht voor het kind? • Hoe maakte jij de eigen inbreng van het kind herkenbaar voor de VVV-methodiek *Heden* • Hoe maak jij de eigen inbreng van het kind herkenbaar? (Dus: terug laten komen in het begeleidingsproces) • Vind je het lastig om de eigen inbreng herkenbaar voor het kind in beeld te brengen? Wat maakt het wel/niet lastig? • Wanneer is volgens jou de eigen inbreng van het kind voor hem/haar herkenbaar? *Toekomst* • Hoe zou je de eigen inbreng in de toekomst herkenbaar in beeld willen brengen? • Wat heb jij nog nodig om de eigen inbreng herkenbaar voor het kind in beeld te brengen? • Heb je ideeën over andere mogelijke instrumenten om de eigen inbreng te stimuleren?
• **Instrumenten rondom eigen inbreng**	*Momenteel is het praatpapier het enige/eerste instrument om de eigen inbreng van het kind te stimuleren en herkenbaar in beeld te brengen.* *Verleden* • Gebruik je zelf nog andere instrumenten hiervoor? Wat maakt dat je ze wel/niet gebruikt? *Heden*

	• Hoe denk je over het gebruik van instrumenten om de eigen inbreng te stimuleren? *Toekomst* • Wat zouden (andere) geschikte instrumenten hiervoor zijn?
	De volgende vragen zijn niet perse in te delen onder de eerder behandelde topics, maar zijn wel waardevol rondom de eigen inbreng van het kind in de toekomst en vooral ook hoe jeugdbeschermers hierbij ondersteund kunnen worden. • Hoe gaan jullie jeugdbeschermers coachen/trainen om de eigen inbreng van het kind te stimuleren? • Hoe ziet de beoogde situatie eruit? • Wat hebben jullie daar voor nodig? • Hoe zou volgens jou de eigen inbreng van het kind een centrale rol kunnen krijgen in het begeleidingsproces?
Afsluiting interview	Wilt u nog iets toevoegen aan dit gesprek? Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die u wel belangrijk vindt voor het onderzoek? Wat vond u zelf van het interview?
Uitleggen wat het vervolg zal zijn	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. U kunt ervoor kiezen om of alleen een samenvatting en/of het volledige transcript van ons toegestuurd te krijgen. De samenvatting kunt u bekijken om na te gaan of wij uw woorden juist geïnterpreteerd hebben, het transcript kunt u bekijken om de letterlijke weergave van uw woorden in te zien. Daarna zal het uitgetypte interview gebruikt worden om tot een aanbeveling te komen met betrekking tot onze onderzoeksvraag: *Hoe kan de eigen inbreng van het kind een centralere rol krijgen?*
Bedanken voor het interview	Ik wil u graag bedanken voor uw tijd en uw deelname aan het interview. Ik hoop dat u het gevoel hebt dat u uw verhaal hebt kunnen vertellen en dat er naar uw verhaal is geluisterd.
Een telefoonnummer achterlaten voor als er nog vragen zijn	Als u nog vragen hebt, kunt u telefonisch of via de mail bij ons terecht

1.3. Vragenlijst

Doel van de vragenlijst	Kernbegrippen	Deelaspecten	Vragen
Doel: Na afloop van de vragenlijst hebben we data waaruit blijkt wat jeugdbeschermers nodig hebben om de eigen inbreng van het kind een centralere rol te geven (te stimuleren en herkenbaar in beeld te brengen).	Eigen inbreng stimuleren	Definitie eigen inbreng	• Wat verstaat u onder het begrip "eigen inbreng"? Volgens de vernieuwde methodiek is de eigen inbreng de dingen die het kind inbrengt tijdens zijn begeleidingsproces. Wij weten dat u nog niet bekend bent met de vernieuwde methodiek maar..
		Stimuleren	• Hoe stimuleert u de eigen inbreng van het kind? • Wat heeft u eventueel (nog) nodig om de eigen inbreng van het kind te stimuleren
	Eigen inbreng herkenbaar in beeld brengen	Herkenbaarheid	Daarnaast zegt de vernieuwde methodiek dat het belangrijk is dat het voor het kind duidelijk is dat hij/zij invloed heeft op de inhoud van het plan en de doelen. • Wanneer is volgens u de eigen inbreng van het kind herkenbaar? • Lukt het u om dit toe te passen? Waarom wel of waarom niet • Wat heeft u eventueel (nog) nodig om de eigen inbreng van het kind herkenbaar in beeld te brengen
	Instrumenten/Hulpmiddelen	Behoefte aan	• Zijn er instrumenten/hulpmiddelen m.b.t. eigen inbreng binnen Nidos die u gebruikt?

			• Heeft u behoefte aan een instrument/hulpmiddel als handvat om de eigen inbreng te stimuleren ○ Ja of nee • *Wat voor een hulpmiddel zou u gaan gebruiken? (Er zijn meerdere antwoorden mogelijk)* • *Handleiding* • *Stappenplan* • *Format* • *Formulier* • *Anders, namelijk (misschien gebruiken)* • Wilt u een samenvatting van de resultaten ontvangen? Ja/nee

1.4. Extra vragen aandachtsfunctionarissen

VVV-methodiek (extra vragen)

In gesprek met de co-trainers zijn er vanuit hen enkele vragen ontstaan met betrekking tot jullie ervaring met de vernieuwde methodiek. Zij zijn benieuwd naar jullie antwoorden zodat zij jullie (eventueel) hierbij kunnen ondersteunen.

De vragen zijn niet verplicht maar zijn wel ondersteunend voor de co-trainers.

Hoe is uw ervaring met de vernieuwde methodiek tot nu toe?

Tekst lang antwoord

Bent u (tot nu toe) genoeg geïnspireerd om met de vernieuwde methodiek aan de slag te gaan?

Waarom wel of niet? Licht uw antwoord hieronder toe. Wat heeft u eventueel nog nodig?

Tekst lang antwoord

Heeft u het idee dat u voldoende ondersteund wordt?

Waarom wel of niet? Licht uw antwoord hieronder toe. Wat heeft u eventueel nog nodig?

Tekst lang antwoord

2. Codeerlijst

Topics (Stap 1)	**(Kleur)Codes (interviews)** (Stap 2)	**Thema (vragenlijsten)** (Stap 3)
Definitie	Eigen inbreng (blauw)	
Stimuleren	Praatpapier (oranje)	Gesprekstechniek
	Stimuleren (rood)	Tijd
		Locatie
		Contact
		Uitleg
		Hulpmiddelen
		Cultuursensitief
		Digitale middelen
		Taal
		Overig
Herkenbaarheid	Herkenbaarheid (groen)	Hulpmiddelen
		Tijd
		Contact
		Gesprekstechniek
		Taal
		Terugkomen op
		Opschrijven
		Aansluiten
		Overig
Instrumenten	Instrumenten/hulpmiddelen (geel)	Intern
		Extern
		Aansluiting
Overig	Implementatie (paars)	Implementatie
		Ondersteuning
	Koppeling literatuur/praktijkanalyse (grijs)	
	Contact maken (turquoise)	
	Vernieuwde methodiek (zwart)	

3. Aanvullingen instrumenten en hulpmiddelen

Bolletjesschema	SDQ (gedrag van kinderen in kaart brengen	Hulpvragen
Teken je boodschap	Stichting MEE (LVB)	SOS-plan
Tolk	Kennis over culturen	Gesprekstechnieken
Kwaliteitenspel	Praatkaartjes	Informatiebron achtergrond
Ideeën box	GGNet	
Aanvullingen		
Betrekken van familie	Ecogram	Tijdslijn
Thermometer	Tekenen	3-huizen methodiek
SGOG	Words & pictures	Gesprek d.m.v. tekenen, spelletjes of wandeling
Gezins- en netwerkfiguren	Salt-methode	Kids' Skills
Ranking me, ranking you	Hemd van het lijf	Gardnerspel